

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Stabil bostad - vägen till nykterhet?

En kvantitativ studie utifrån socialarbetares uppfattningar om Bostad Först och beroendeproblematik.

Caroline Dybro Andersson & Sara Borgström

Kandidatuppsats: SOPB63
Aktuell termin: VT 2026
Handledare: Lars Harrysson

Abstract

The aim of this study was to examine the potential impact of the Housing First model on residents' substance use and addiction. This was conducted by collecting data of social workers' perceptions on the work related to Housing First and interventions regarding substance use and addiction. The study applied a quantitative approach and was conducted using a web-based survey to address the research questions. A targeted strategic non-probability sample was used, including 103 municipalities and city districts that work with Housing First. The respondents consisted of social workers, without any profession-specific restrictions, working within social housing or substance use services. Data collection was preceded by extensive outreach to municipalities. To generate additional data, the survey was posted in a Facebook group for social workers. In total, 89 social workers completed our web survey, representing 33 different municipalities across Sweden. Our analysis was based on the Theory of Recovery Capital and Resource Dependence Theory in order to explain and discuss our findings. Based on our findings, we conclude that more resources are needed in order to enable cooperation within and between human service organizations and to adapt the work to the participants' individual needs. This may have a positive impact on participants' motivation for treatment and on the treatment process itself. For some previously homeless individuals with substance use disorders and addiction, the housing stability provided by Housing First supports a future life of sobriety.

Keywords: Housing First, Recovery Capital, Substance use, Resources Dependence, Individualized support.

Authors: Caroline Dybro Andersson & Sara Borgström

Title: "Housing stability - the path to sobriety?" A quantitative study on social workers' perceptions on the work related to Housing First and interventions regarding substance use and addiction.

Supervisor: Lars Harrysson

Förord

Vi skulle vilja tacka alla socialarbetare som deltagit i studien, utan er medverkan hade den här studien inte varit möjlig. Vi vill även tacka vår handledare Lars Harrysson som väglett oss genom processen och stått ut med alla våra frågor. Därtill vill vi även tacka våra vänner och familj som ställt upp och testat vår enkät, men också läst igenom hela uppsatsen före inlämningen. Under uppsatsarbetet har vi varit mer i en relation med varandra än våra respektive och vill därför passa på att tacka varandra för allt stöd och alla skratt.

Innehållsförteckning

1 Inledning och problemformulering.....	5
1.1 Syfte.....	7
1.2 Frågeställningar.....	7
2 Tidigare forskning.....	8
2.1 Litteratursökning.....	8
2.2 Bostadsmarknad och boendestödjande metoder.....	8
2.3 Påverkan på skadligt bruk och beroende.....	9
2.4 Deltagarnas hälsa, livssituation och välbefinnande.....	10
3 Teoretiska utgångspunkter.....	12
3.1 Teorin om återhämtningskapital: bakgrund och framväxt.....	13
3.2 Återhämtningskapital.....	13
3.3 Resource Dependence Theory.....	15
4 Metod.....	17
4.1 Kvantitativ ansats.....	17
4.2 Urval.....	17
4.3 Utformning av enkät och genomförande.....	18
4.4 Analys av insamlad data.....	20
4.5 Metodens tillförlitlighet och kvalitetskriterier.....	23
4.5.1 Operationalisering.....	23
4.5.2 Kvalitetskriterier i kvantitativ metod.....	24
4.6 Etiska överväganden.....	25
4.7 Arbetsfördelning.....	26
5 Resultat och analys.....	27
5.1 Behandlingsprocessen för deltagare i Bostad Först.....	29
5.2 Hänsynstagande till individuella behov och resurser.....	37
5.3 Index av frågebatterier.....	46
5.3.1 Index behandlingsprocess baserat på frågeställning 1.....	47
5.3.2 Index individuella behov och resurser baserat på frågeställning 2.....	51
6 Slutdiskussion.....	55
7 Referenslista.....	58
8 Bilagor.....	62
8.1 Bilaga 1 - Enkät.....	62
8.2 Bilaga 2 - Informationsbrev.....	66
8.3 Bilaga 3 - Kommunindelning efter befolkningsstorlek.....	68
8.4 Bilaga 4 - Kommunindelning efter politiskt styre.....	73

1 Inledning och problemformulering

I Socialstyrelsens rapport från 2024, som kartlägger hemlösheten nationellt, framkommer det att över 27 000 personer lever i någon form av hemlöshet. Av undersökningspopulationen lever 16 procent i akut hemlöshet och antalet som levde på gatan uppgick till 745 personer (Socialstyrelsen 2024, s. 6-7). Samtidigt framgår det att 5 procent, inom grupperna akut hemlösa och tillfälligt hemlösa, inte hade något annat stödbehov utöver boende. Faktorer som psykisk ohälsa, beroendeproblematik samt osäkra inkomster var överrepresenterade orsaker till hemlöshet (Socialstyrelsen 2024, s. 7).

Enligt socialtjänstlagen bär varje kommun det yttersta ansvaret för individens stödbehov och är skyldig att tillhandahålla bostäder för vissa grupper. I syfte att stödja hemlösa personer är bostadstrappan den mest förekommande insatsen. I bostadstrappan är boende och behandling bundna till varandra, vilket innebär att man stegvis gör sig berättigad till en egen bostad. Kraven är att man aktivt ska delta i stöd- och behandlingsinsatser, men också efterleva ytterligare uppställda krav (Bostad Först 2026).

Modellen Bostad Först introducerades i Sverige under 2009 som ett alternativ till att hantera hemlöshet. Modellen har sina rötter i USA och utvecklades under 1990-talet. I kontrast till bostadstrappan erbjuder Bostad Först en villkorlös och permanent bostadslösning (Knutagård 2025, s. 148). Således ställs varken krav på behandling eller nykterhet. Grundtanken med Bostad Först är att en stabil boendesituation är en mänsklig rättighet, snarare än någonting man gör sig förtjänt av (Bostad Först 2026).

De kommuner i Sverige som implementerade modellen först var Stockholm och Helsingborg, sedan dess har fler kommuner infört modellen i sin verksamhet. Försättningsvis belyser Knutagård & Kristiansen (2019) att det finns skillnader, då vissa kommuner har haft det svårare än andra att utöka antalet lägenheter för ändamålet. Tjänsterna som Bostad Först erbjuder inom respektive kommun uppvisar även skillnader, vilket tydligt illustrerar att konceptet anpassas utifrån lokala förutsättningar. Trots lokala skillnader menar forskarna att kärnverksamheten i Bostad Först är likvärdig oberoende av kommun och samtliga uppvisar goda resultat avseende bostadstabilitet (Knutagård & Kristiansen 2019, s. 5).

En översiktsartikel av Saldanha et al. (2024) kartlägger effekten av Bostad Först bland hemlösa personer med substansbruk i USA och Kanada. Av studien framgår det att modellen är framgångsrik för hemlösa personer med substansbruk genom att tillhandahålla en stabil boendesituation. Däremot framhäver man att det inte med säkerhet går att fastställa huruvida modellen har effekt på minskat substansbruk (Saldanha et al. 2024, s. 102). Bostad Först har inte som primärt syfte att minska substansbruket bland hemlösa personer, men det har ändå visats ha en oavsiktlig effekt i vissa studier (Saldanha et al. 2024, s. 99). Slutsatsen är att det finns en kunskapslucka avseende insatsens effekter på skadligt bruk. Det krävs vidare forskning för att kunna fastställa om Bostad Först är en effektiv insats för hemlösa personer med substansbruk (Saldanha et al. 2024, s. 90). Tidigare studier har visat att det för denna grupp är svårare att bibehålla en bostad under ett pågående substansbruk (Saldanha et al. 2024, s. 95-96).

Som nämns ovan behövs mer kunskap gällande effekten av Bostad Först som insats för målgruppen hemlösa med skadligt bruk. Med utgångspunkt i socialarbetarnas uppfattning om modellens inflytande i förhållande till skadligt bruk är vår ambition att undersöka detta utifrån en svensk kontext. Vidare, har den svenska regeringen antagit en nationell strategi för att hantera hemlöshetsproblematiken och Bostad Först utgör en central del. Regeringen har öronmärkt skattemedel till kommuner för att antingen starta upp eller utöka sitt befintliga arbete med Bostad Först (Regeringskansliet 2022, s. 2). Vad det gäller ämnesrelevans är sociala problem som hemlöshet och skadligt bruk kärnfrågor i socialt arbete och en viktig kunskapslucka är hur Bostad Först kan ha inflytande på behandling av skadligt bruk och beroende.

1.1 Syfte

Syftet är att undersöka vilket inflytande insatsen Bostad Först kan ha på deltagarnas skadliga bruk och beroende. Detta görs genom att samla in socialarbetares uppfattningar om arbetet med Bostad först och insatser kring skadligt bruk och beroende.

1.2 Frågeställningar

- 1. Vilket inflytande kan insatsen Bostad Försts ha på deltagarnas behandlingsprocess mot skadliga bruk och beroende?*
- 2. I vilken utsträckning tar insatsen Bostad Först hänsyn till individuella behov hos deltagare med skadligt bruk och beroende?*

2 Tidigare forskning

Tidigare forskning ger en översikt av hur forskningsfältet relaterat till Bostad Först och skadligt bruk ser ut internationellt och nationellt. I det första avsnittet presenteras vilken sökmetod som använts vid kartläggning av litteratur och vilka nyckelord som tillämpades i sökprocessen. Därefter presenteras bostadstrappan som ett alternativ till Bostad Först och dess påverkan på individens boendesituation. Vidare redogörs för några av modellens kärnprinciper samt modellens effekt på substansbruk och psykisk hälsa. Slutligen redovisas hur boendestabilitet kan påverka deltagarnas sociala nätverk.

2.1 Litteratursökning

I litteratursökningsprocessen har Lunds Universitets sökmotor Finn, Google Scholar, ChatGPT och Scopus AI använts för att söka vetenskapliga artiklar och rapporter. I samtliga sökningar filterades litteratur efter "peer-review" för att leva upp till kraven som ställs på vetenskaplig forskning. Ytterligare har Arne Kristiansen, som är universitetslektor vid Lunds Universitet och forskat på ämnesområdet, gett förslag på tidigare forskning. Nyckelord som användes i sökningarna efter vetenskaplig litteratur var följande: Bostad Först, Behandlingsutfall, Behandling, Skadligt bruk och beroende, Bostad Först effekt. Motsvarande engelska nyckelord har använts i sökning efter internationell vetenskaplig litteratur.

Under litteratursökningsprocessen uppstod en mättnad, vilket innebär att tillkommande källor till övervägande del upprepade liknande resultat eller refererade till samma ursprungskällor. Mättnaden kan indikera att forskningen inom fältet baseras på redan etablerade källor, istället för att bidra med nya insikter och kunskap.

2.2 Bostadsmarknad och boendestödjande metoder

Utformningen av bostadsmarknaden i länder som USA, Kanada och Storbritannien skiljer sig från den svenska, enligt Börjeson-Hedman et al. (2026). Det som utmärker den svenska bostadsmarknaden är att det finns en allmännytta som bär ett socialt ansvar och sörjer för bostäder åt alla. Följande bör tas i beaktande för att förstå hur de olika boendeformerna är organiserade. Boendeformerna inom ramen för Bostad Först kan således organiseras på olika sätt baserat på hur landets bostadsmarknad är utformad (Börjeson-Hedman et al. 2026, s. 42).

Enligt Perälä, Turunen och Morgans (2025) studie på Bostad Först modellen i Europa framkommer det att deltagarnas behov är en utmaning, eftersom det handlar om olika komplexa problem som beroendeproblematik, social isolation och ensamhet (Perälä, Turunen & Morgan 2025, s. 42-43). Författarna uttrycker även att stödet till deltagarna bör anpassas i enlighet med modellens klientcenterade tillvägagångssätt, trots individuella och komplexa behov. Det efterfrågas stödjande och relationsinriktat arbetssätt av målgruppen, som även riktar kritik mot att modellen inte beaktar de boendes stödbehov fullt ut (Perälä, Turunen & Morgan 2025, s. 48-49).

Vidare framhåller Kristiansen (2021) att bostadstrappan saknar evidens till skillnad från Bostad Först. Flertalet studier indikerar att den svenska bostadstrappan endast i ett fåtal fall har bidragit till att människor tagit sig ur hemlöshet. Konsekvensen blir istället ofta att de fastnar i olika tillfälliga boendelösningar, vilket vidare försvårar deras sociala integration (Kristiansen 2021, s. 731). Carlsson et al. (2022) redogör för att en central del av modellens implementering är att konceptet ska kunna anpassas med hänsyn till individuella önskemål och behov. Av detta skäl belyser författarna vikten av en tilltro till individens individuella resurser, vilket förutsätter ett adekvat stöd (Carlsson et al. 2022, s. 626).

Börjeson-Hedman et al. (2026) synliggör resultat som gav stöd för att stabila boendeformer kombinerat med individanpassat stöd hade positiva effekter. Bostad Först bidrog till ökad boendestabilitet och förkortad vårdtid, då deltagarna inte längre behövde flytta mellan olika boendelösningar. Forskningstrenden illustrerar att varaktig boendestabilitet genererar utrymme för återhämtning. Detta motsäger idén om att deltagaren stegvis ska göra sig kvalificerad till olika tillfälliga boendelösningar, i likhet med bostadstrappan (Börjeson-Hedman et al. 2026, s. 43).

2.3 Påverkan på skadligt bruk och beroende

Kanadensisk forskning har visat att för gruppen hemlösa personer är förekomsten av psykisk ohälsa och beroendeproblematik högre än bland övriga befolkningen (Krist et al. 2015, s. 24). Krist et al. (2015) framhåller att över tid upplevde deltagarna inom Bostad Först en minskning av alkoholrelaterade problem. Således minskade den alkoholrelaterade problematiken, men författarna påpekar att användningen av illegala droger inte minskade. Däremot kan personer

med aktivt substansbruk uppnå boendestabilitet genom modellen i kombination med andra insatser för sitt substansbruk (Krist et al. 2015, s. 28).

Ferreiro et al. (2022) granskade effekten av hur Bostad Först i Spanien inverkade på personer som levit i långvarig hemlöshet med ett aktivt substansbruk. Författarna menar att det krävs att modellen kombineras med en skademinimeringsstrategi, för att möjliggöra en förbättring av den psykiska hälsan samt minska substansbruket (Ferreiro et al. 2022, s. 52). Ferreiro et al. (2022) är eniga med Krist et al. (2015) om att Bostad Först kan bidra till minskad alkoholkonsumtion och fann inte heller någon signifikant minskning av droganvändandet för gruppen.

I en utvärdering av Bostad Först projektet i Helsingborg redogör Kristiansen (2013) för skadereduceringsperspektivet avseende de boendes alkohol- och narkotikavanor. Skadereduceringsperspektivet utgår från att de boende ska erbjudas stöd för eventuella biverkningar och problem som substansbruket kan medföra. Således kan de boende som vill minska sin användning eller helt sluta med substanser få vägledning av Bostad Först teamet. Stödet är frivilligt och ska ske utan påtryckningar utifrån (Kristiansen 2013, s. 14).

Davidson et al. (2014) skriver att kritiker varnar för att Bostad Först inte ska användas i för stor skala. Kritiker till modellen menar även att forskningen brister gällande om tillhandahållandet av bostäder till personer som lever med en kronisk beroendesjukdom kan förvärra beroendeproblematiken. Samtidigt menar forskarna att det finns evidens som ger stöd för konceptet som vänder sig till personer med både psykiatriska problem och beroendeproblematik. Resultaten visade på en hög kvarboendegrad, kostnadseffektivitet och positiva effekter på minskat substansbruk. Det som är bristfälligt i forskningen gällande modellen är hur deltagarna kan påverkas av hur konceptet anpassas utifrån lokala förutsättningar (Davidson et al. 2014, s. 1318-1319).

2.4 Deltagarnas hälsa, livssituation och välbefinnande

Baxter et al. (2019) framhåller att tidigare forskning visat att hemlösa klienters valfrihet genererat större upplevd kontroll, trygghet och förmåga att hantera omständigheter, som i sin tur hade en positiv inverkan på psykiskt välbefinnande och livskvalitet (Baxter et al. 2019, s.

384). Fortsättningsvis redogör Kristiansen (2013) för hur socialarbetare inom Bostad Först arbetat för att upprätthålla ett empatiskt och stödjande förhållningssätt. En av projektledarna för Bostad Först-projektet i Helsingborg berättade att en av framgångsfaktorerna i modellen är att socialarbetare konsekvent arbetat med MI (motiverande samtal). Därtill berättade projektledaren att man ser på deltagarna som viktiga personer som besitter värdefull kunskap och inte som passiva hjälpmottagare (Kristiansen 2013, s. 24).

Därtill redogör Baxter et al. (2019) för att tidigare forskning har visat att Bostad Först leder till högre boendestabilitet, men framhäver varierande resultat gällande utfall för hälsa och välbefinnande. Med hänsyn till detta synliggjordes inte heller några distinkta skillnader, gällande användandet av substanser, jämfört med traditionella boendestödjande metoder. Däremot visade deltagarna en minskning av akuta vårdbesök och sjukhusinläggningar, vilket i sig kan indikera på en bättre hälsa. Detta mönster bekräftas av forskarnas egen studie (Baxter et al. 2019, s. 384).

Davidson et al. (2014) belyser att program som fokuserar på brukarinflytande bidrar till att deltagarna använde mindre centralstimulerande narkotika. Således visade studien att det inte per automatik resulterade i att deltagarnas bruk av narkotika och alkohol förvärrades när de tilläts använda substanser i boendet (Davidson et al. 2014, s. 1322).

Knutagård och Kristiansen (2018) skriver om positiva förändringar som skett i det relationsskapande arbetet i och med Bostad Först, genom att man gått bort från krav och kontroll. En socialarbetare framförde under en intervju att relationsskapandet är betydelsefullt och det är av vikt att deltagaren inte straffas, exempelvis genom att bli av med sitt boende för att ha tagit ett återfall, utan istället får hjälp (Knutagård & Kristiansen 2018, s. 45).

I en artikel av Knutagård och Kristiansen (2013) framgår det att deltagarna rapporterade att deras livssituation blivit bättre sedan de fick tillgång till ett eget boende genom Bostad Först. Deltagarna berättade att de utökat sitt sociala nätverk utan kopplingar till destruktiva miljöer. Majoriteten av de tillfrågade som har familj uppgav att tillgången till en egen bostad bidragit till en förstärkt relation till deras barn. Artikelns synliggör även att alkohol- och narkotikaanvändningen sjunkit bland deltagarna och att flera av deltagarna uppgav att de helt avstått från substansbruk (Knutagård & Kristiansen 2013, s. 106).

3 Teoretiska utgångspunkter

Vi utgår ifrån teorin om återhämtningskapital, som är en del av *recovery perspektivet*. I perspektivet ingår även ett flertal andra teoretiska förklaringsmodeller, såsom *harm reduction*, *strength-based approach* och *empowerment*. Teorin om återhämtningskapital belyser områden som tidigare varit mindre uppmärksammade i missbruksdiskussionen. Teorin integrerar insikter från flera olika forskningsdiscipliner och erfarenheter från personer i återhämtning. Det öppnar i sin tur upp för ett mer nyanserat helhetsperspektiv på återhämtning, skadligt bruk och beroende (Granfield & Cloud 2025, s. 24-25).

Det som för oss utmärker teorin som en relevant förklaringsmodell är att den bygger på olika faktorer som samverkar för att möjliggöra återhämtningsprocessen. Granfield och Cloud (2025) beskriver att den teoretiska ramen för återhämtningskapital belyser viktiga parametrar för individens förmåga att återhämta sig från skadligt bruk och beroende. Vikt läggs vid individens styrkor, resurser och sociala nätverk i återhämtningsprocessen. Detta skildrar att återhämtning är en process, som består av många aspekter, vilket påverkas av både personliga och omgivande faktorer (Granfield & Cloud 2025, s. 11-12). Teorin om återhämtningskapital betonar att behandling inte av sig självt resulterar i nykterhet, utan skapar förutsättningar för att möjliggöra återhämtning. Följande ligger i linje med Bostad Först, vilket bygger på stabila och livsnödvändiga förutsättningar såsom en egen långsiktig bostadslösning. Bostad möjliggör återhämtning, snarare än att det är något som först kan uppnås efter behandling.

Vi har även valt att tillämpa ytterligare en teori för att kunna analysera vårt andra frågebatteri som fokuserar på resurser och individuella behov (se bilaga 1). Teorin *Resource Dependence Theory* (RDT) fokuserar på resurser och makt, där organisationer ofta är beroende av resurser från externa aktörer. Hillman et al. (2010) förklarar att RDT har blivit en ledande teori inom organisation- och strategiforskning sedan dess utveckling av Pfeffer & Salanciks (1978). RDT utgår från att omgivande faktorer inverkar på organisationernas handlingar, där ledningens uppgift är att verka för minska beroendet av omgivningen. Därmed försöker organisationer motverka att omgivningen har ett inflytande över dem, samtidigt som de vill förstärka sin makt gentemot andra. I sin tur ses makt som ett centralt begrepp, där kontroll över resurser är av stor vikt (Hillman et al. 2010, s. 1404).

Vi tillämpar RDT för att förklara och förstå hur socialarbetare uttrycker sig i frågor gällande organisatoriska förutsättningar, såsom resurser och att kunna tillgodose individuella behov hos deltagarna. Som tidigare nämnts fokuserar RDT i stor utsträckning på organisationers beroende av interna och externa aktörer, vilket kan ställas i relation till offentliga välfärdsorganisationer.

3.1 Teorin om återhämtningskapital: bakgrund och framväxt

När återhämtning conceptualiseras som en process i enlighet med teorin om återhämtningskapital, avser det den ackumulerade mängden resurser som kan underlätta återhämtningsprocessen. Begreppet socialt kapital, som teorin om återhämtningskapital influerats av, härstammar ursprungligen från det sociologiska forskningsfältet. Det var Pierre Bourdieu som under 1980-talet beskrev det som en av tre former av kapital, tillsammans med ekonomiskt och kulturellt kapital, vilka utgör centrala maktresurser (Best & Laudet 2010, s. 3).

Granfield & Cloud (2025) noterade att strukturella skillnader kunde orsaka variationer i förmågan att ta sig ur beroendeproblematik. Även om socialt kapital som begrepp använts för att förklara social rörlighet, menar forskarna att termen är användbar för att förstå personlig problematik och förmågan att ta sig ur dessa problem. De förklarar att deltagare som hade förmåga att återhämta sig utan professionell hjälp bar på ett socialt kapital utifrån sin position i samhället (Granfield & Cloud 2025, s. 16).

3.2 Återhämtningskapital

Teorin om återhämtningskapital betonar både inre och yttre resurser, vilket illustrerar hur faktorer såsom bostad, socialt nätverk samt stödinsatser samverkar med individens eget initiativ och motivation. Best och Laudets (2010) menar att kärnan i återhämtningsprocessen är en självupplevd förbättring av livskvaliteten och en stärkt känsla av egenmakt.

Grundprinciperna om återhämtning bygger på centrala idéer som självupplevt hopp, valfrihet, frihet och ambition snarare än att diagnostiseras i medicinska sammanhang. Återhämtning är således en pågående process i strävan efter en förbättrad livssituation, snarare än ett definitivt slutmål (Best & Laudet 2010, s. 2).

Utifrån teorin om återhämtningskapital kan inte behandling bota människors beroendeproblematik, utan bidrar istället till att individen förmår att använda och utveckla inre och externa resurser för att kunna påbörja och upprätthålla återhämtningen. Styrkan med återhämtningskapital som en allmän teori om återhämtning är att den belyser individens individuella förmågor att hantera och övervinna sina egna problem (Granfield & Cloud 2025, s. 27).

Socialt kapital ses som summan av de resurser som varje individ råder över genom sina relationer. Det innebär både stöd och åtaganden i förhållande till de grupper personen är en del av. Fysiskt kapital förklaras som materiella tillgångar som kan bidra till återhämtningsförmågan. Exempelvis kan det handla om möjligheten att avlägsna sig från tidigare nätverk eller att kunna finansiera en kostsam behandling. Humankapital omfattar färdigheter bestående av god allmänhälsa, framtidsplaner och individuella resurser som verkar främjande för individens personliga utveckling. Hög utbildning och en hög intelligens har historiskt sett ansetts vara primära delar av humankapitalet. Således kan de aspekterna främja återhämtningsprocessen. Kulturellt kapital innehåller den inställning, uppfattning och attityd som är förankrad i anpassning till sociala normer (Best & Laudet 2010, s. 4).

Återhämtningskapital omfattar en individs resurser som kan användas i processen mot att ta sig ur ett alkohol- och drogberoende. En persons materiella och icke-materiella resurser samt relationer har med stor sannolikhet en påverkan på individen, både innan, under och efter perioder av beroende, menar Granfield och Cloud (2025). Återhämtningskapitalet omfattar både yttre och inre egenskaper som individen har, vilket kan främja möjligheten att ta sig igenom svårigheter i livet, däribland en beroendeproblematik. Återhämtningskapital är något som både kan utvecklas och förbrukas. Utvecklingen sker genom investeringar i socialt, human, fysiskt och kulturellt kapital, som i sin tur kan verka som ett skydd för individen genom kriser (Granfield & Cloud 2025, s. 18).

Återhämtningskapital beskrivs även tudelat, då det kan vara positivt och bidrar till återhämtning. Det kan också vara negativt och hämma återhämtning, enligt Granfield och Cloud (2025). Förmågan att ta sig igenom ett destruktivt beteende, som missbruk bygger på, utgår alltid från de val individen väljer att göra. Medan individens val påverkas av omständigheter som den själv inte alltid kan styra över. En individs positiva och negativa

återhämtningskapital är unikt sammansatt, vilket illustrerar att det inte finns en exakt punkt där de positiva aspekterna överväger de negativa. I en del fall är det möjligt för individen att ta sig ur ett substansberoende på egen hand, antingen utifrån en god förmåga att hantera sitt sociala kapital eller ett överskott av det. I andra fall kan individen behöva stöd i förmågan att stärka sitt positiva återhämtningskapital (Granfield & Cloud 2025, s. 19).

3.3 Resource Dependence Theory

Resource Dependence Theory (RDT) utgör ett avgörande skifte i utvecklingen av organisationsforskning genom att skapa en sammanhållen teori som berör makt på organisationsnivå. RDT har bidragit till ett nytt sätt att tänka om och förstå organisationers arbete (Casciaro & Piskorski 2005, s. 167).

Davis och Cobbs (2010) menar att de mest använda delen av teorin RDT från boken av Pfeffer & Salancik (1978) analyserar källorna till och utfall av makt i relationer mellan organisationer: maktens ursprung och hur organisationens ledning tillämpar makt och hanterar beroendeförhållanden. Visionen hos organisationens ledning var att verka för organisationernas framtid samt utöka den egna autonomin, med bibehållna och ömsesidiga relationer. Makt var av större vikt än vinst, vilket utgjorde en tydlig distinktion i förhållande till tidens dominerande ekonomiska perspektiv (Davis & Cobbs 2010, s. 4-5). Samtidigt skriver Pfeffer (1988) att organisationer ses som arenor för inflytande och kontroll. När ett maktförhållande mellan en organisation och extern aktör utvecklats, bidrar det till kontinuitet i organisationens handlande (Pfeffer 1988, s. 26).

Samtidigt utgår RDT från att både interna och externa faktorer påverkar organisationen, perspektivet baseras därmed på hur handlande och agerande sker utifrån behovet av resurser för fortsatt överlevnad. Således är några av perspektivets grundläggande argument att förståelse för organisationer bidrar till förståelse för relationen mellan samhället och företag. Samhället är uppbyggt av organisationer, som i sin tur inte är autonoma, utan är begränsade av ömsesidiga beroenden till andra aktörer. Beroendet av andra aktörer skapar en situation av osäker vidare framgång, därav genomför organisationer handlingar för att hantera ömsesidiga beroenden till andra aktörer (Pfeffer 1988, s. 26-27).

Vidare belyser Hillman et al. (2010) att de centrala delarna av RDT utgår från att det krävs en förståelse för organisationers begränsning och beroende av andra aktörer. Således tillämpar organisationer åtgärder för att förmå att hantera beroendet, trots att det resulterar i nya ömsesidiga beroenden. Dessa beroendemönster skapar maktförhållande både inom och mellan organisationer, vilket i sin tur påverkar hur organisationer väljer att agera (Hillman et al. 2010, s. 1404-1405). I situationer präglade av osäkerhet, är det möjligt att placera externa aktörer i styrelsen. Detta i syfte att genomföra kooptering, samtidigt som de behåller den verkliga kontrollen (Davis & Cobbs 2010, s. 21).

4 Metod

4.1 Kvantitativ ansats

Enligt Bryman (2025) associeras kvantitativ forskning till övervägande del med siffror. Begreppet “kvantitativ” kan även signalera att det huvudsakliga fokuset är att kvantifiera olika dimensioner av sociala fenomen (Bryman 2025, s. 187). Kvantitativ ansats användes i studien, då det var mest lämpligt i förhållande till syftet. Det möjliggjorde insamling av kvantifierbar data för statistiska analyser, som sedan användes för att kunna identifiera mönster i uppfattningar om insatsen Bostad Först. Valet av en kvantitativ metod motiveras av vår ambition att uppnå en spridning av respondenter som arbetar i olika kommuner och har skilda yrkesroller. Därmed krävdes en tidseffektiv insamlingsmetod. Utifrån vetskapen om en generell hög arbetsbelastning inom socialt arbete, bedömde vi att en enkätbaserad undersökning underlättade möjligheten att delta utifrån respondenternas egna förutsättningar.

4.2 Urval

Vi använde oss av ett målinriktat strategiskt urval, det vill säga ett icke-sannolikhetsurval, eftersom vår ambition var att nå alla kommuner som uppgav i Boverkets bostadsmarknadsenkät att de arbetar med Bostad Först. Alvehus et al. (2025) förklarar att ett strategiskt urval används oftast för att illustrera urvalsprocessen inom kvalitativ forskning. Målet är att identifiera potentiella respondenter utifrån förutbestämda kriterier (Alvehus et al. 2025, s. 160). Bryman (2025) beskriver målstyrt urval, som en form av icke-sannolikhetsurval, vilket innebär att man på ett strategiskt tillvägagångssätt väljer ut respondenter för att urvalet endast skall inkludera deltagare som för forskningsfrågorna kan bidra med relevant information (Bryman 2025, s. 748).

Inledningsvis tog vi kontakt med de kommuner som uppgav att de arbetade med Bostad Först, vilket var ett kriterium för att delta i studien. Ytterligare ett kriterium var att respondenterna skulle vara socialarbetare som på ett eller annat sätt arbetar med tidigare hemlösa personer med skadligt bruk och beroende som fått bostad via Bostad Först. Vi valde att inkludera olika professioner inom socialt arbete och på så sätt skapa en mer nyanserad bild av fenomenet. Således riktade vi vårt fokus på relevans framför representativitet, dock kan ett

icke-sannolikhetsurval medföra begränsningar avseende resultatets generaliserbarhet till populationen.

Vi kontaktade Bostad Först centralorganisation för att få tillgång till en förteckning över samtliga kommuner i Sverige som arbetar med modellen, som i sin tur bifogade en sammanställning av Boverkets bostadsmarknadsenkät från 2025. Av Excel-filen framgick det att 103 enskilda kommuner eller stadsdelsområden erbjuder Bostad Först. Dessa skrevs in i en Excel-fil för att vi sedan skulle kunna fylla i kommunernas kontaktuppgifter. Excel-filen användes också för att få en överblick över vilka kommuner som kontaktats, vilka som tackat ja respektive nej till att delta och vilka som fått enkäten skickad till sig.

Bryman (2025) lyfter ett citat hämtat från andra forskare “att få tillträde till organisationer inte är något man kan ta lätt på, utan det inbegriper en kombination av strategisk planering, hårt arbete och ren tur” (Van Maanen & Kolb 1985 se Bryman 2025, s. 481- 482). Vidare, förklarar Bryman (2025) att för att få tillträde till en organisation behöver man vanligtvis få godkännande av en högre chef, eftersom högre chefer fungerar som så kallade grindvakter (Bryman 2025, s. 482). Ovanstående som beskrivs är både något vi fått ta hänsyn till i sökandeprocessen efter potentiella respondenter. I ett flertal kommuner hade vi svårt att hitta mailadresser till relevanta enheter som kunde uttala sig om vårt undersökningsområde. Detta resulterade i att vi fick vända oss till kontaktcenter i ett stort antal kommuner, vilket genererade fördröjning i svarstid. Ytterligare ett hinder som vi också noterade var att många kommuner endast samarbetade med närliggande lärosäten. Även ett mindre antal kommuner valde att inte delta i studien till följd av att de nyligen påbörjat arbetet med Bostad Först. Något som vi även noterade i kontakten med olika kommuner var att det uppstod missförstånd om att man måste arbeta med Bostad Först för att kunna delta i studien.

4.3 Utformning av enkät och genomförande

Fördelarna med webbenkäter enligt Bryman (2025) är att de är kostnads- och tidseffektiva, ger snabba svar och erbjuder användarvänligt format. Det finns även belegg för att webbenkäter minskar bortfallet och saknade data, då det är möjligt att göra det obligatoriskt att besvara frågorna för att gå vidare i enkäten (Bryman 2025, s. 287). Med utgångspunkt i detta valde vi att inleda enkäten med bakgrundsfrågor om respondenten, såsom arbetskommun och primära arbetsuppgifter i relation till deltagarna. Vi valde att inkludera

bakgrundsfrågor, då dessa utgör variabler som låg till grund för analysen och möjliggjorde jämförelser av skillnader i svar. Variablerna baserade på bakgrundsfrågor kombinerades med variabler som avsåg att mäta Bostad Försts inflytande på skadligt bruk och beroende samt hur insatsen tar hänsyn till dessa deltagare.

Till de kommuner som valde att medverka i studien skickade vi ut ett informationsmejl med länk till enkäten och ett bifogat informationsbrev. I informationsbrevet redogjorde vi utförligt för studiens bakgrund och syfte, hanteringen av data, anonymitet, frivillighet, tidsåtgång, enkätens utformning och hur studien genomförs (se bilaga 2).

Sunet Survey är webbsurvey-programmet vi utformade vår enkät i och samlade in data via. Vi valde även att publicera vår enkät på Facebook i den slutna gruppen "Socionom", för att nå fler respondenter. Enkäten publicerades som publik, vilket innebar att alla som hade tillgång till länken kunde besvara enkäten anonymt. Således var det inte möjligt att se vem som hade besvarat eller att kontrollera om en respondent besvarat enkäten mer än en gång.

Den slutliga enkäten bestod av en sida med samtyckesinformation och en annan med bakgrundsfrågor. Därefter följde ett frågebatteri baserat på vår frågeställning om behandling, och sedan ett annat frågebatteri baserat på frågeställningen om hänsynstagande till individuella behov hos deltagarna. Sista sidan bestod av en öppen fråga där respondenterna fick framföra förbättringsförslag gällande insatsen Bostad Först för deltagare med skadligt bruk och beroende (se bilaga 1).

Under utformningen av en frågekonstruktion är det av stor vikt att ha i åtanke hur respondenten kan tänkas tolka svarsalternativen. På grund av att svarsalternativen är begränsade i antalet och dess innehåll är det inte möjligt att tolkningen av svaren kan sträcka sig längre än vad de givna svarsalternativen tillåter (Ejlertsson 2019, s. 55-56). Ett nybörjarmisstag vid konstruktionen av enkätfrågor är att frågorna inte är tillräckligt tydligt avgränsade. Det är därför viktigt att varje fråga endast innehåller en fråga (Ejlertsson 2019, s. 66). Vi tog utgångspunkt i dessa rekommendationer när vi utformade vår enkät genom att anpassa språket och bergeppsanvändningen till urvalet. Valet att utforma en egen enkät baserades på att det var svårt att hitta redan beprövade enkäter som låg i linje med studiens syfte.

Formatet på frågor blandades inte på grund av att respondenterna skulle få en tydlig överblick av vad de skulle svara på i likhet med vad Ejlertsson (2019) beskriver. En grundregel vid

konstruktionen av enkätfrågor är att svarsalternativen ska följa samma logiska ordningsföljd. Att förändra ordningsföljden ökar risken för att respondenter hastigt läser frågorna och besvarar dem baserat på tidigare ordningsföljd (Ejlertsson 2019, s. 84). Totalt bestod enkäten av 19 frågor, varav två stycken var fritextfrågor och resterande var frågor med fasta svarsalternativ. I våra frågebatterier har vi valt att mäta svaren på attitydfrågorna genom likert-skalor, vilket är en typ av ordinalskala. Svaren mäts med hjälp av skalsteg, som går från "Instämmer helt" till "Tar starkt avstånd". Vi valde att använda oss av en femgradig skala, där ett av svarsalternativen var "Vet ej/vill ej ta ställning". Vi valde att inte inkludera ett neutralt mittenalternativ, då vi ville uppmuntra respondenterna att välja antingen positiv eller negativ inställning i förhållande till frågan. Dock ville vi även ge dem möjligheten att välja ett icke-svar, eftersom vi i konstruktionen av enkäten inte gjort det möjligt att gå vidare utan att besvara frågorna (se bilaga 1).

Innan enkäten publicerades skickades en publik förhandsgranskning till vår handledare och två anhöriga för att de skulle bedöma enkätens användarvänlighet. Vi besvarade även enkäten själva, för att sedan exportera svaren till Jamovi och utvärdera om datan skulle gå att läsa av. Slutligen skickade vi ut enkäten till kommunerna som tackat ja till att medverka och publicerade även den i Facebook-gruppen. Vår sammanlagda insamlingsperiod sträckte sig över 2,5 veckor och totalt samlade vi inte 89 svar från 33 olika kommuner.

4.4 Analys av insamlad data

Nedan redovisas de olika statistiska tester och mått som legat till grund för analysen. Vi hade främst kvalitativa variabler, i form av nominal - och ordinalvariabler. Det medförde att vi använde oss av statistiska mått och tester lämpade för analys av två kvalitativa variabler. Med detta i åtanke valde vi även att kvantifiera våra ordinalskalvariabler för att kunna beräkna respondenternas medelvärde på frågorna. Detta för att sedan kunna bygga indexvariabler på respektive frågebatteri, som var för sig speglade våra frågeställningar. I analysen genomfördes univariata och bivariata analyser, men även bivariata analyser med medelvärdesbaserade indexvariabler.

Korstabellsanalys är en bivariat analysmetod som används för att undersöka sambandet mellan två kvalitativa variabler. Korstabellen visar hur respondenterna besvarat olika frågor och hur svaren på en variabel fördelar sig i relation till svaren i den andra variabeln (Barmark & Djurfeldt 2020, s. 136-137).

Chi²-test används för att undersöka om det finns ett statistiskt samband mellan två kvalitativa variabler. Det är ett signifikanstest som beräknar ett p-värde, vilket visar om sambandet är statistiskt signifikant eller om resultatet beror på slumpen (Barmark & Djurfeldt 2020, s. 138-139).

P-värde är ett sannolikhetsvärde som indikerar om det observerade sambandet beror på slumpen utifrån datamaterialet. P-värdet går från 0 till 1, där ett p-värde nära 0 indikerar ett statistiskt signifikant samband. Ett p-värde nära 1 indikerar att sambandet är svagt eller inte statistiskt signifikant. Gränsen för vilket p-värde som anses vara statistiskt signifikant brukar dras vid $p \leq 0,05$, vilket kan tolkas som att sambandet med 95% säkerhet är statistiskt signifikant för populationen (Barmark & Djurfeldt 2020, s. 134-136).

Cronbach's alpha är ett mått på intern reliabilitet och används för att undersöka i vilken grad flera variabler samvarierar med varandra. Måttet används främst i syfte att skapa indexvariabler för att avgöra om variablerna mäter samma fenomen. Ett värde över 0,7 på Cronbach's alpha betraktas som en indikation på intern reliabilitet (Barmark & Djurfeldt 2020, s. 104).

Envägs ANOVA är ett statistiskt test som används för att undersöka om skillnaderna i medelvärden mellan tre eller flera grupper är statistiskt signifikanta. Testet baseras på jämförelser av variationer mellan grupperna med variationer inom grupperna för att urskilja om skillnaderna är större än vad som av slumpen kan förväntas. Resultaten visas med bland annat ett p-värde. Om $p \leq 0,05$ kan skillnaderna mellan grupperna betraktas som statistiskt signifikanta (Barmark & Djurfeldt 2020, s. 145-147).

När analysen genomfördes av våra ordinalvariabler baserade på femgradiga likartsskalor omvandlades "Vet ej/vill ej ta ställning" svaren till missing value, som blev vårt interna bortfall. Bortsett från när frågorna i frågebatteri 1 och 2 omvandlades till medelvärdesbaserade indexvariabler. "Vet ej/vill ej ta ställning" svaren fick värde 0, medan "Instämmer helt" fick värde 4 och "Tar starkt avstånd" fick värde 1. Riktningen på frågorna har således justerats och ett högt medelvärde i sammanhanget var positivt och ett lågt medelvärde negativt.

Valet att koda om svarsalternativet "Vet ej/vill ej ta ställning" till 0 i samband med indexberäkningarna gjordes för att möjliggöra inkludering av samtliga observationer i analysen. Bakgrunden var att undvika bortfall i de sammansatta indexvariablerna och på så

sätt bibehålla ett större antal datamaterial. Om en respondent svarade "Vet ej/vill ej ta ställning" på någon av frågorna som ingår i indexet räknades alla svaren bort, trots att övriga frågor besvarades. Kodningen medförde metodologiska begränsningar, eftersom värdet 0 ligger utanför svarsskalan 1 till 4. Möjliga konsekvenser detta kan ha medfört är att medelvärden i viss utsträckning dragits ned, då värdet 0 inte representerar ett faktiskt ställningstagande på den underliggande attitydskalan. Det speglar snarare en avsaknad av åsikt som inte nödvändigtvis är en negativ attityd till frågan, vilket på gruppnivå kan framstå som en mer negativ attityd än vad den egentligen är och göra indexet snedvridet.

Vi valde att inte presentera resultatet i fråga 11, eftersom det inte gick att säkerställa vad frågan faktiskt mäter. Resultatet visade att socialarbetarna har relativt olika uppfattningar om i vilken grad Bostad Försts avsaknad av krav på nykterhet påverkar behandlingsutfallet. Det är möjligt att tolka frågan på olika sätt, vilket kan förklara att resultatet visar en spridning. Vår avsikt med frågan var att den skulle tolkas i positiv riktning, att utan krav på nykterhet kan mindre press skapas och eventuellt bidra till att fler utifrån egen förmåga tar sig ur sitt skadliga bruk och beroende. Vi har valt att inkludera frågan i vårt index för behandling, då den i enlighet med Cronbach's alpha tycks mäta samma underliggande fenomen.

Respondenternas arbetskommun delades in i tre kategorier: storstad, mellanstor stad eller liten kommun baserat på hur SKR och SCB kategoriserar kommuner utifrån befolkningens mängd. Statistiken över kommunernas befolkningens mängd hämtades från SCBs statistikdatabas över befolkningstäthet (se bilaga 3). Vi ville att diagrammet skulle vara lättöverskådligt, eftersom det var 33 olika kommuner som deltog i studien. Denna indelning kan dock ha medfört konsekvenser för analysen av resultatet, eftersom svar från mellanstora städer dominerade vår data. Det medförde att resultaten främst speglade denna grupp, men variationer inom gruppen kan döljas i analysen. Således får grupperna storstad och liten kommun lägre statistisk styrka, vilket kan påverka möjligheten att identifiera skillnader mellan kommunstorlekar och eventuellt bidra till förhöjda p-värden.

Vi valde även att dela in kommunerna efter politiskt styre på lokal nivå, vilket redovisas i bilaga 4. För de kommuner som har ett blocköverskridande styre kategoriseras de efter det block som har störst mandat lokalt. I analysen används den oberoende variabeln för att undersöka om det politiska styret i kommunen får betydelse för respondenternas ställningstagande.

Vi valde att öppna upp för respondenternas egna åsikter kring hur arbetet med Bostad Först kan utvecklas för att bättre stödja deltagare med skadligt bruk och beroende. I enkätens öppna fråga fick respondenterna själva resonera kring sina åsikter om vad som potentiellt skulle kunna förbättras. Alla svar på den öppna frågan tematiserades sedan i fyra huvudteman, resurser, samverkan, sysselsättning och individanpassat arbete. Dessa användes sedan i resultat - och analysdelen för att ge stöd till våra resonemang.

Eftersom vi använder ett målinriktat strategiskt urval, icke-sannolikhetsurval, var vi försiktiga med användningen av signifikanstest. Barmark och Djurfeldt (2020) förklarar även att om stickprovet är litet, understigande cirka 150 personer, krävs det starkare samband för att uppnå hög signifikansnivå. De menar att man kan nöja sig med en signifikansnivå motsvarande $p \leq 0,1$ för att kunna dra slutsatser (Barmark & Djurfeldt 2020, s. 136). Vi valde att använda p -värdet $\leq 0,1$ som en intern referenspunkt för att identifiera vilka resultat som utmärker sig och skulle ligga till grund för djupare analys. Därmed var inte vår avsikt att generalisera resultaten till populationen.

4.5 Metodens tillförlitlighet och kvalitetskriterier

4.5.1 Operationalisering

Barmark och Djurfeldt (2020) beskriver hur man operationaliserar begrepp, vilket innebär att hitta indikatorer för att kunna formulera frågor som tillsammans ger en så komplett bild som möjligt av fenomenet som ska mätas (Barmark & Djurfeldt 2020, s. 43). I vårt fall innebär detta att användning av begrepp och definitioner i enkätfrågorna förklarades i början av enkäten för att säkerställa att respondenterna förstod och besvarade frågorna på ett sådant sätt att det vi ville mäta faktiskt mättes. Fenomenen som undersöks är komplexa och kan inte mätas med en enda fråga. För att kunna analysera hur insatsen fungerar i praktiken och samverkar med andra stöd- och behandlingsinsatser har vi brutit ner forskningsfrågorna i flera delar som ska spegla förändringsprocessen.

Operationaliseringen av våra begrepp kan inte ses som oproblematiserbar, till följd av att vi utformat enkätfrågorna på egen hand. Vid konstruktion av egna mätinstrument finns det alltid en risk att begreppen inte operationaliseras på ett tillförlitligt sätt, vilket kan få konsekvenser för studiens kvalitet. Valet att konstruera en egen enkät grundade sig i att befintliga

mätinstrument inte var anpassade till vårt kontextuella sammanhang och präglades av en nordamerikansk kontext. Genom att ta stöd i metodlitteratur strävade vi efter att utforma enkätfrågorna på ett tydligt och objektivt sätt för att säkerställa enkätens kvalitet. Följande innebär således att den bygger på beprövade enkätmetodologiska principer. Även om operationaliseringen kan ifrågasättas, har vi haft studiens validitet och reliabilitet i åtanke genom hela processen.

Ett problem som identifierades var att begreppet socialarbetare missförstods av vissa respondenter. En del tolkade begreppet som en synonym till socionom, vilket eventuellt kan ha medfört att vissa valde att inte delta i studien. Vår avsikt var att begreppet socialarbetare skulle tolkas i en bredare bemärkelse, då det inkluderar fler yrkeskategorier än enbart socionomer. Vår slutsats var att missförstånd kan ha uppstått till följd av varierande användning av benämningen i praktiken.

Under insamlingsveckorna fick vi respons gällande vårt fokus på behandling som genomsyrar enkätfrågorna. Ett fåtal respondenter påpekade att Bostad Först är en hemlöshetsstrategi och inte en behandlingsform. Vi förstår kritiken, men avsikten med de behandlingsinriktade frågorna var att fånga hur olika stöd- och behandlingsinsatser kan samverka med modellen i praktiken.

4.5.2 Kvalitetskriterier i kvantitativ metod

I kvantitativ samhällsvetenskaplig forskning är validitet och reliabilitet två centrala kvalitetskriterier. Validitet avgör om studien mäter det fenomen som den har för avsikt att mäta, medan reliabilitet handlar om studien skulle generera samma resultat om den genomfördes på nytt under samma omständigheter (Bryman 2025, s. 64-65). När en fråga ställs till populationen vid ett tillfälle och sedan ställs igen vid ett senare tillfälle bör svaren generera samma resultat. En högre grad av överensstämmelse mellan svaren innebär i sin tur en högre grad av reliabilitet i mätningen. När reliabiliteten brister är det ofta en indikation på att frågor eller svarsalternativ är otydligt utformade eller svåra att förstå (Barmark & Djurfeldt 2020, s. 47).

Vi ville säkerställa reliabiliteten och validiteten genom att ta inspiration från metodlitteratur och tidigare forskning på ämnet. För att öka reliabiliteten gjorde vi det obligatoriskt att svara

på enkätfrågorna för att minska bortfallet. Därtill innehöll enkäten en begreppsförklaring och prövades på förhand av försökspersoner för att beakta kvalitetskriterierna i kvantitativ forskning. Statistiska tester med Cronbach's alpha användes vid konstruktionen av indexvariabler för att mäta frågornas interna reliabilitet. Vi valde att konstruera enkäten på egen hand, vilket i sin tur kan påverka studiens validitet. Oavsett ansträngning är det inte möjligt att identifiera den eller de exakta variabler som fullständigt mäter det avsedda fenomenet och säkerställer validiteten. Således finns det alltid en viss diskrepans mellan det teoretiska begreppet och dess empiriska operationalisering (Barmark & Djurfeldt 2020, s. 45).

4.6 Etiska överväganden

Bryman (2025) tar upp att en central del av forskningsetiken är i vilken grad forskarna tar hänsyn till individens integritet (Bryman 2025, s. 167). Exempelvis anonymitet kan bidra till mer tillförlitliga forskningsresultat genom att respondenterna är mer benägna att besvara enkätfrågorna ärligt (Eldén 2020, s. 131). Vårt främsta etiska övervägande var att vi kategoriserade om enskilda kommuner till andra grupper, för att säkerställa respondenternas anonymitet. Särskilt för de som arbetar i kommuner där få deltog i studien eller där det är få som arbetar med deltagare som bor i Bostad Först.

Eldén (2020) redogör för de fyra grundläggande forskningsetiska principerna, vilket är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Eldén 2020, s. 30). I studien har vi i största mån tagit hänsyn till de forskningsetiska reglerna. Genom att vi skickade ut ett informationsmail till olika kommuner informerade vi om studiens syfte, vad medverkan innebär och efterfrågade intresse att delta. I vårt informationsbrev framgick det även att medverkan var frivillig och att respondenterna när som helst kunde avbryta att besvara enkäten utan att uppge anledning. Således beaktade vi informationskravet. Vi tog hänsyn till samtyckeskravet genom att vi i informationsbrevet skrev att respondenterna själva fick avgöra om de ville besvara webbenkäten och på så sätt var medverkan helt frivillig. Därtill var det obligatoriskt att samtycka till att delta i studien för att kunna besvara enkäten, om man nekade samtycke kom man inte vidare till enkäten. Vad det gäller konfidentialitetskravet samlade vi inte in några personuppgifter som gick att knyta till en enskild individ. På så sätt kommer det inte vara möjligt för någon utomstående att kunna

identifiera respondenterna, utöver deras kommundeltagande. Vi kommer att beakta nyttjandekravet genom att radera all insamlad data efter godkänd och publicerad studie i LUP.

4.7 Arbetsfördelning

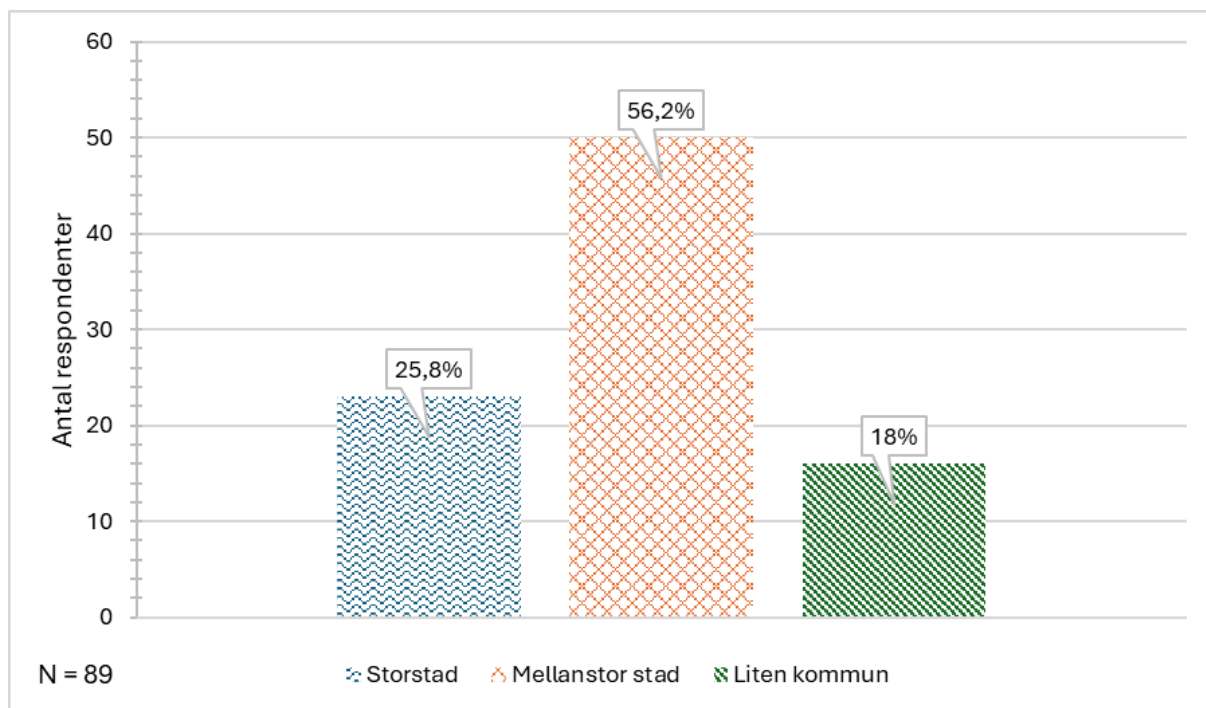
Arbetsprocessen inleddes med en översiktlig tidsplanering över hela uppsatsarbetet. Till att börja med sökte vi för ämnet relevant vetenskaplig litteratur och läste in oss på forskningsfältet för att skapa en djupare förståelse. I samband med utformandet av tidigare forskning, problemformulering, syfte och frågeställningar fördelades skrivandeprocessen jämnt sinsemellan oss, men vi har därefter korrekturläst varandras delar.

Vi konstruerade enkäten gemensamt, medan hantering av webbsurvey-programmet gjordes av den av oss som vi bedömde hade mest teknisk kunskap. Vi tog reda på att det fanns 103 kommuner och stadsdelsområden som uppgav att de arbetade med Bostad Först. Dessa delades sedan jämnt mellan oss för att vi på varsitt håll skulle kunna föra kontakten med respektive kommun eller stadsdelsområde. Bearbetningen av datamaterialet till statistiska analyser i Jamovi utfördes av den av oss som vi ansåg ha mest teknisk och matematisk kunskap. Under arbetet med avsnitten, teori, metod, resultat och analys samt slutdiskussion delade vi upp läsandet och skrivandet, men tog löpande del av varandras texter. Vi hade likvärdig arbetsfördelning även vid utformningen av uppsatsens formalia och abstract.

5 Resultat och analys

Nedan presenteras en fördjupad bild över de respondenter som deltagit i studien. Därefter kommer vi i detta avsnitt att analysera resultaten utifrån vårt teoretiska ramverk. Frågorna i vårt första frågebatteri fokuserar på behandling och vi valde därför att använda oss av återhämtningskapital som teoretiskt ramverk, för att kunna förklara resultaten i enkätfråga 3-11. Vårt andra frågebatteri fokuserar på individuella behov och resurser. I analysen av enkätfråga 12-18 tillämpar vi teorin om RDT för att förklara hur socialarbetare uppfattar att organisatoriska resurser kan påverka deras förmåga att arbeta individanpassat. Teorierna används även tillsammans för att förklara vissa observationer. Med det sagt utgick vi från ett induktivt tillvägagångssätt när vi sökte och använde våra teorier för att i efterhand analysera den insamlade datan.

Diagram 1. Bakgrundsvariabel, antal respondenter fördelat på kommunstorlek utifrån befolkningsmängd.

Enkäten besvarades av 89 socialarbetare som arbetar med eller kan uttala sig om målgruppen hemlösa personer med skadligt bruk och beroende som fått en bostad via Bostad Först. Se bilaga 3 för en utförlig genomgång av hur vår kategorisering genomfördes. Av diagram 1 framgår det att respondenterna i mellanstora kommuner utgör en majoritet.

Diagram 2. Bakgrundsvariabel, antal respondenter fördelat på politiskt styre i kommunen.

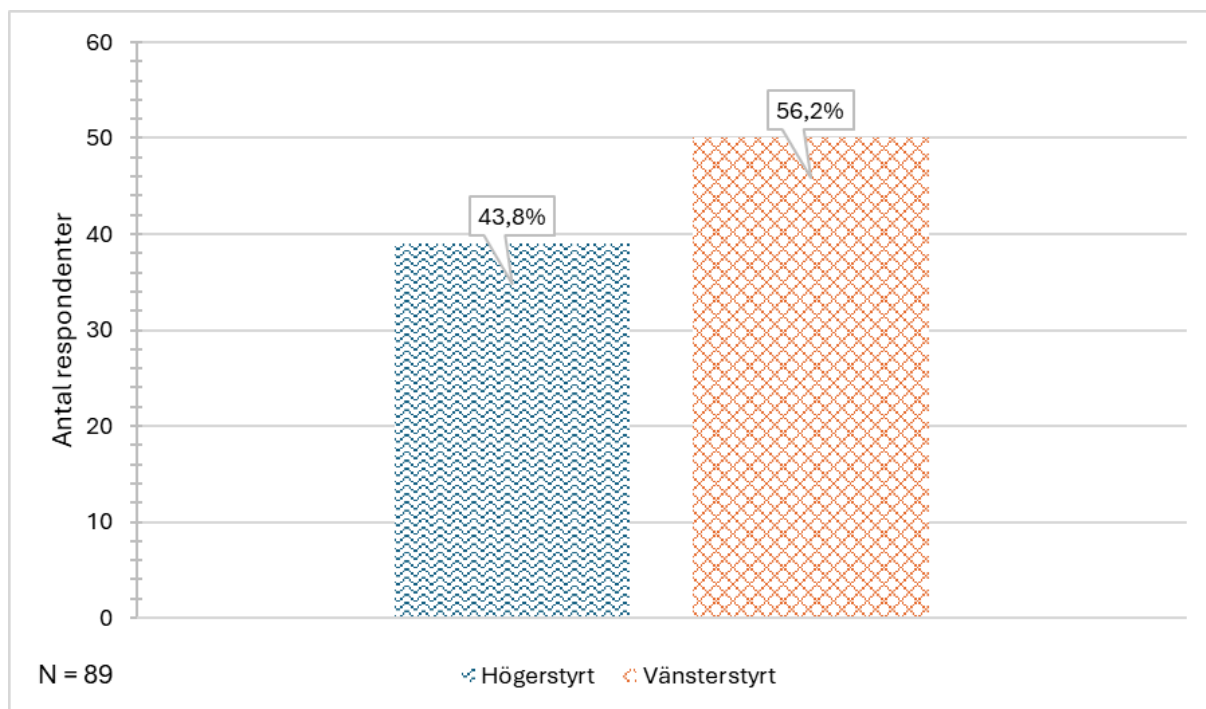

Diagram 2 visar hur vi kategoriserat respondenternas kommuntillhörighet efter politiskt styre i kommunen (se bilaga 4). Diagram 2 visar att det var fler responder som arbetar i vänsterstyrda kommuner än i högerstyrda som deltog i vår undersökning.

5.1 Behandlingsprocessen för deltagare i Bostad Först

Tabell 1. Svar på påståendet “Bostad Först har en positiv effekt på deltagarnas behandlingsmotivation”.

Kommunstorlek	Instämmer helt	Instämmer delvis	Tar avstånd	Tar starkt avstånd	Total
Storstad	7,2%	16,9%	0%	1,2%	25,3%
Mellanstor stad	15,7%	39,8%	1,2%	0%	56,7%
Liten kommun	4,8%	12%	1,2%	0%	18%
Total	27,7%	68,7%	2,4%	1,2%	100%
Chi ² -test	Värde	df	p		
X ²	4,65	6	0,589		
N					83
Internt bortfall					6

Tabell 1 över enkätfråga 3 visar att 96,4% svarade instämmer helt eller delvis till påståendet, varav majoriteten svarar att de delvis instämmer till påståendet. Majoriteten av respondenterna inom varje storlek på kommun svarar alternativet instämmer delvis i frågan. Chi2-testet visar att sambandet mellan frågan och kommunstorleken inte är statistiskt signifikant, $p = 0,589$. Utifrån vår undersökningspopulation tyder resultatet på att Bostad Först har en positiv inverkan på deltagarnas behandlingsmotivation.

Tabell 2. Svar på påståendet "Bostad Försts deltagare har lättare att ta del av behandling eftersom de har en stabil bostad".

Kommunstorlek	Instämmer helt	Instämmer delvis	Tar avstånd	Tar starkt avstånd	Total
Storstad	14,3%	7,1%	2,4%	0%	23,8%
Mellanstor stad	31%	25%	2,4%	0%	58,4%
Liten kommun	10,7%	7,1%	0%	0%	17,8%
Total	56%	39,2%	4,8%	0%	100%
Chi ² -test	Värde	df	p		
X ²	2,69	4	0,611		
N					84
Internt bortfall					5

Tabell 2 visar att 95,2% instämmer helt eller delvis i frågan, det mest frekvent valda alternativet var instämmer helt till påståendet. Chi2-testet visar att sambandet mellan frågan och kommunstorleken inte är statistiskt signifikant, $p = 0,611$. Sammanfattningsvis kan resultatet i frågan tolkas som att majoriteten har en positiv uppfattning om Bostad Försts inverkan på deltagarnas förmåga att ta del av behandling till följd av boendestabilitet.

Tabell 3. Svar på frågan "I vilken grad uppvisar deltagarna inom Bostad Först vilja att förändra sitt substansbruk?"

Kommunstorlek	I mycket hög grad	I ganska hög grad	I låg grad	Inte alls	Total
Storstad	6,3%	12,7%	5,1%	0%	24,1%
Mellanstor stad	5,1%	34,2%	16,5%	1,3%	57,1%
Liten kommun	0%	10,1%	8,9%	0%	19%
Total	11,4%	57%	30,5%	1,3%	100%
Chi ² -test	Värde	df	p		
X ²	8,48	6	0,205		
N					79
Internt bortfall					10

Samtidigt visar tabell 3 en större spridning mellan svaren. Majoriteten, 57%, har svarat i ganska hög grad och 30,5% instämmer i låg grad. Chi2-test visar att sambandet mellan variablerna inte är statistiskt signifikant, $p = 0,205$. Vid en jämförelse mellan svaren i tabell 1 och 3 observeras en skillnad i svarsmonster. Tabell 1 visar en majoritet 96,4% helt eller delvis instämmer, medan i Tabell 3 är det totalt 68,4 % som instämmer helt eller delvis. Därtill svarade totalt 30,5% att de instämmer i låg grad. Resultatet tyder på en mer enad bild i frågan om Bostad Först har ett positivt inflytande på deltagarnas behandlingsmotivation, medan uppfattningen om deltagarnas egen förändringsvilja i relation till substansbruket skiljer sig mer åt. Resultatet kan tolkas som att respondenterna i hög utsträckning har en positiv syn på Bostad Försts inflytande på deltagarnas behandlingsmotivation, men att detta per automatik inte innebär att de uppfattar en konkret vilja till förändring hos deltagarna gällande substansbruket.

Förmåga till att ta sig från ett missbruk utan hjälp från professionellt stöd är beroende av individens sociala kapital, utifrån den egna positionen i samhället (Granfield & Cloud 2025, s. 16). En möjlig tolkning av detta i förhållande till resultatet är att individens sociala kapital i form av sociala resurser kan bidra till en väg ut ur skadligt bruk och beroende. En individ som levt i hemlöshet under en längre tid kan ha ett bristfälligt socialt nätverk. I sådana fall skulle frivilliga insatser som Bostad Först erbjuder, såsom boendestödjare och ny miljö, kunna vara en resurs som mobiliserar socialt kapital och bidrar till behandlingsmotivation. Återhämningskapital tar individens individuella förmågor i anspråk i förhållande till att ta sig igenom egna problem (Granfield & Cloud 2025, s. 27). Möjligen är inte alla deltagare i stadiet att viljan finns för att förändra sitt skadliga bruk. Med det sagt är Bostad Först en hemlöshetsstrategi och inte en behandlingsform.

Diagram 3. Svar på påståendet “Bostad först bidrar till att deltagarna påbörjar behandling mot skadligt bruk och beroende av narkotikaklassade substanser”.

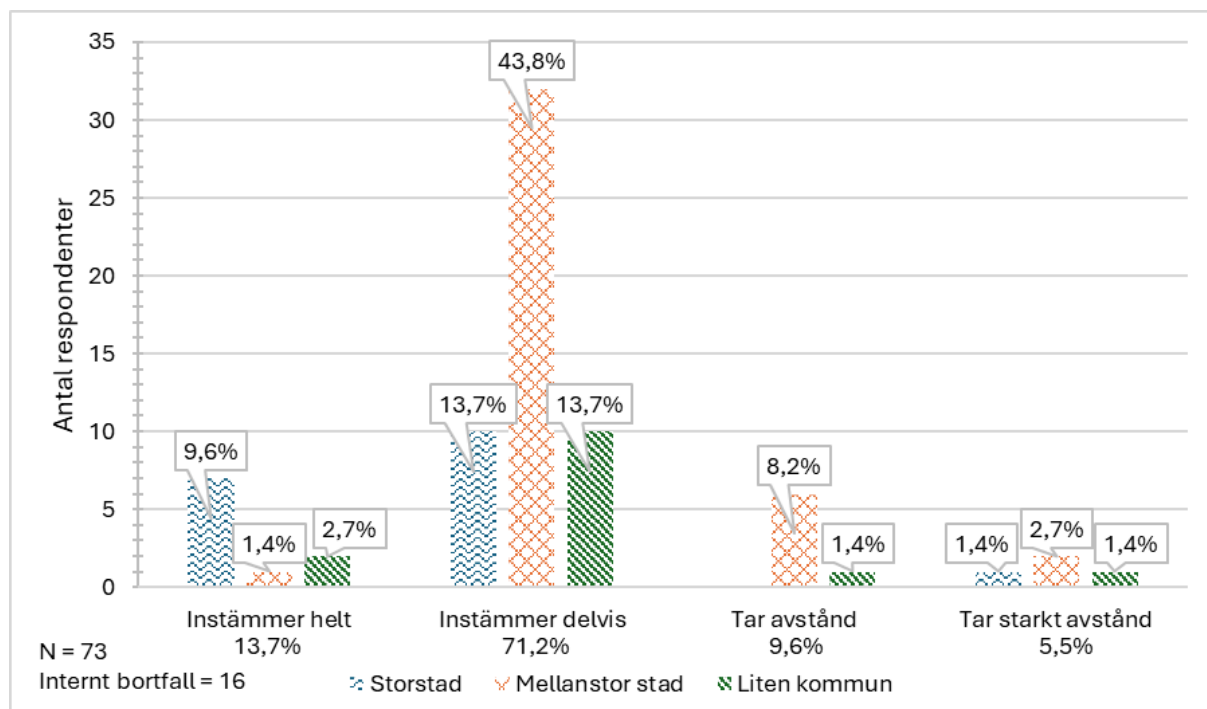
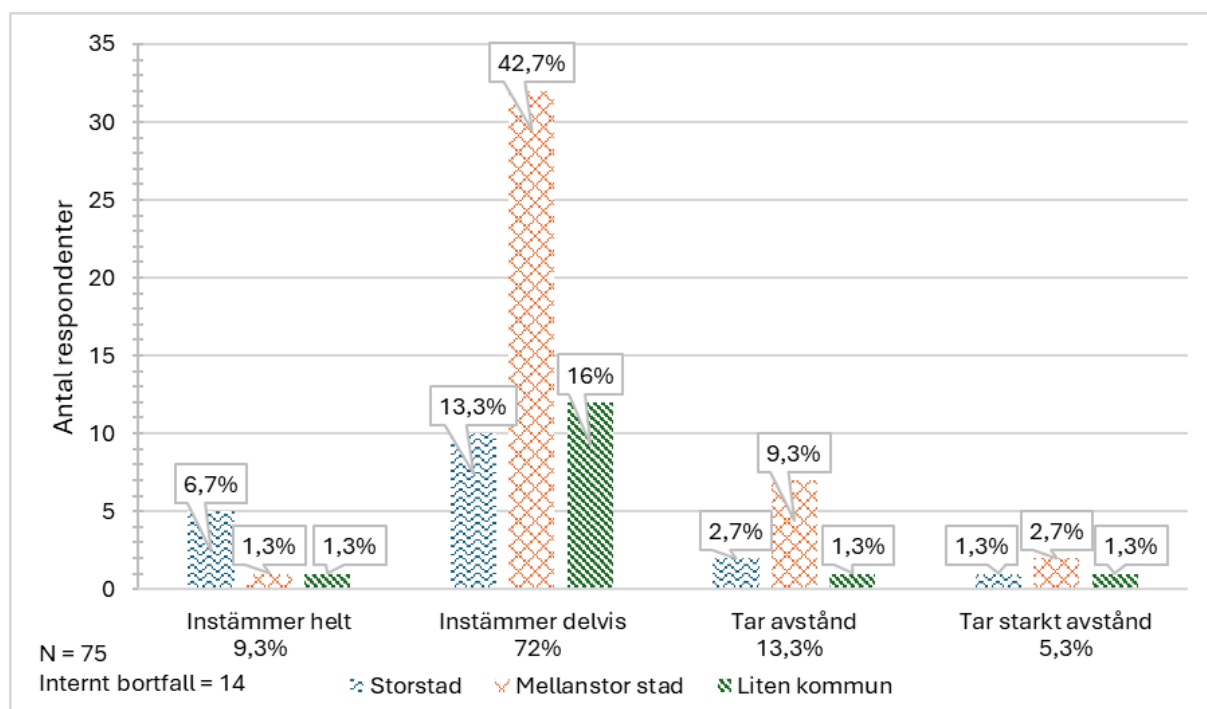

Diagram 4. Svar på påståendet “Bostad först bidrar till att deltagarna påbörjar behandling mot skadligt bruk och beroende av alkohol”.

Tabell 4. Chi2-test diagram 3 och 4

χ^2 Test diagram 3				χ^2 Test diagram 4			
	Value	df	p		Value	df	p
χ^2	16,0	6	0,014	χ^2	10,8	6	0,096
N	73			N	75		

Diagram 3 och 4 illustrerar att en majoritet av respondenterna delvis instämmer i frågorna. Diagram 3 visar att 71,2 % delvis instämmer i frågan och att 72% delvis instämmer i påståendet som diagram 4 visar. Spridningen i svaren var jämnt fördelad mellan de övriga svarsalternativen i båda frågorna. Tabell 4 visar att p-värdena ligger under 0,1 och räknas som signifikanta i enlighet med vår interna gräns.

Granfield och Cloud (2025) förklarar att förmågan att ta sig ur skadligt bruk och beroende baseras alltid på individens egna val, som i sin tur bygger på omständigheter som individen inte alltid själv styr över. Således är det möjligt för individer med en god förmåga att hantera sitt sociala kapital att lättare ta sig ur en beroendeproblematik (Granfield & Cloud 2025, s. 19). Med det sagt är en möjlig tolkning av resultatet att Bostad Först kan bidra till förändring i form av nya vardagsstrukturer och utöka individens olika former av kapital. Primärt handlar det om att Bostad Först kan bidra med ett utökat fysiskt kapital i form av en långsiktig bostadslösning, som också kan bidra till att andra resurser nyttjas. Samtidigt kan det sociala kapitalet utökas genom insatsen när nya kontaktnät och sammanhang skapas. Den nya livssituationen med andra förutsättningar än tidigare möjliggör att återuppta kontakten med gamla relationer.

Utifrån teorin om återhämtningskapital betraktas socialt kapital som summan av resurser och stöd från individens sociala nätverk, medan fysiskt kapital förklaras som materiella tillgångar som kan bidra till återhämtning. Kulturellt kapital omfattar värderingar som formas av sociala normer (Best & Laudet 2010, s. 4). En möjlig tolkning är att efter en längre tids hemlöshet normaliseras substansbruket av både individen och dess omgivning. Beroendet och livsstilen som följer är det som individen är mest van vid och trygg med, som även utgörs av omständigheter individen inte alltid själv styr över. På så sätt kan Bostad Försts insatser verka för att skapa ett nytt nätverk utanför den tidigare destruktiva miljön. Att lämna miljöer där substansbruk är normaliserat för andra sammanhang där nya normer och livsstilar dominerar

kan i förlängningen forma ett nytt kulturellt kapital. Därmed kan det nya sociala sammanhanget bidra till ett förändrat kulturellt kapital, som i sin tur stödjer ett nyktert liv. Sammantaget är detta grundläggande förutsättningar för att ta sig ur ett substansbruk enligt teorin om återhämtningskapital (Granfield & Cloud 2025, s. 19). Inom ramen för Bostad Först kan det få betydelse huruvida deltagaren har en god förmåga att hantera sitt sociala kapital.

På enkätfråga 8 om “ I vilken grad socialarbetare upplever att deltagare inom Bostad Först går från aktivt skadligt bruk och beroende till ett mer kontrollerat bruk” , svarar majoriteten i ganska hög grad på frågan. Totalt svarar 15,9% i mycket hög grad och 61% i ganska hög grad. Medan 21,9% svarar i låg grad och 1,2% svarar alternativet inte alls på frågan. Chi²-testet visar att sambandet mellan variablerna inte är statistiskt signifikant, $p = 0,122$. Analysen baserades på 82 respondenter och det interna bortfallet uppgår till 7 personer. I likhet med svaren som visas i diagram 3 och 4 svarade majoriteten att de instämmer i ganska hög grad till påståendet i enkätfråga 8. Andelen respondenter som i enkätfrågorna väljer alternativet i ganska hög grad och instämmer delvis är snarlika till antalet. Den lägre andelen som svarade i ganska hög grad på enkätfråga 8 kan bero på ett mindre internt bortfall.

Resultatet tolkas som att majoriteten har en positiv inställning till att en stor andel deltagare inom Bostad Först går från ett aktivt skadligt bruk till ett mer kontrollerat bruk. Detta är en ytterligare dimension av enkätfrågan i diagram 3 och 4 som visar att den påbörjade behandlingen också ger en faktisk minskning av substansbruket. De olika formerna av nyvunnet kapital som Bostad Först bidrar till möjliggör en start för återhämtning, då man inte längre begränsas av vissa omständigheter som bostadslöshet medför. Således genom att ta tillvara på de nyvunna kapitalen, utöka och hantera det sociala kapitalet lägger man grunden för att komma längre i sin återhämtningsprocess och på sikt ta sig ur sitt skadliga bruk och beroende. Men denna förmåga är i högsta grad baserad på individens egna val, enligt teorin om återhämtningskapital (Granfield & Cloud 2025, s. 19).

Tabell 5. Svar på påståendet “Bostad Först bidrar till att deltagarna knyter nya sociala kontakter utanför destruktiva miljöer”.

Kommunstorlek	Instämmer helt	Instämmer delvis	Tar avstånd	Tar starkt avstånd	Total
Storstad	1,3%	21,3%	2,5%	0%	24,4%
Mellanstor stad	6,3%	43,8%	6,3%	0%	56,1%
Liten kommun	2,5%	13,8%	2,5%	0%	19,5%
Total	10%	78,9%	11,3%	0%	100%
Chi ² -test	Värde	df	p		
X ²	0,969	4	0,914		
N					80
Internt bortfall					9

Tabell 5 visar att 78,9% av respondenterna delvis instämmer i att Bostad Först bidrar till att deltagarna knyter nya sociala kontakter utanför destruktiva miljöer. Resultatet tyder på att majoriteten av respondenterna har en positiv inställning till påståendet. Samtidigt visar svaren på fritextfrågan att många socialarbetare anser att deltagarna är i behov av en sysselsättning för att möjliggöra social interaktion:

Att det finns möjlighet att få ett sammanhang och en tillhörighet i samhället utanför hemmet. Sysselsättning är en väldigt viktig del och min erfarenhet är att efter ett par månader i den nya lägenheten då klienten landat i sitt hem, behöver det finnas någon anknytning till social samvaro, sysselsättning osv för att klienterna ska få chansen att komma vidare i livet. Tyvärr brister det i vår kommun då all form av sysselsättning kräver längre tids drogfrihet. Det leder till att det är lätt att återgå till sina gamla vänner och den livsstil man kanske gärna vill lämna.

Boendestödjare i mellanstor stad, vänsterstyrd kommun.

Granfield & Cloud (2025) menar att utvecklingen av återhämtningskapitalet delvis sker genom individens sociala strukturer och att detta kan vara problematiskt för individer som lever i en utsatt livssituation (Granfield & Cloud 2025, s. 18). Med detta som utgångspunkt är

det möjligt att tolka resultatet som att individer med ett stödjande nätverk lättare tar sig ur destruktiva miljöer och därmed får möjlighet till att skapa ett nytt socialt sammanhang. Det är möjligt att tolka det som att olika former av kapital möjliggör att bryta med destruktiva miljöer. Bostaden som Bostad Först upplåter bidrar med en form av fysiskt kapital, som kan bidra till att deltagarna distanserar sig från gamla vanor. Samtidigt sker i sin tur en ökning av individens kulturella kapital, genom en ny miljö med nya normer och livsstilar.

Vårt resultat visar att majoriteten delvis instämmer att Bostad Först bidrar till att deltagarna knyter nya kontakter utanför destruktiva miljöer, vilket förtydligas med citatet ovan. Utifrån citatet framgår det att sysselsättning krävs för att möjliggöra nya sociala sammanhang för deltagarna. Således är bostaden i sig självt inte tillräckligt för att bryta med en destruktiv miljö. Resultatet indikerar att en stor andel av socialarbetarna som deltog i studien anser att det krävs mer än en bostad för att möjliggöra nya sociala sammanhang för deltagarna. Utifrån teorin om RDT uppstår beroendeförhållanden till andra aktörer, där kontroll och resurser styr organisationernas handlanden (Pfeffer 1988, s. 26). Citatet nämner att det brister i kommunen, som kräver en längre tid av drogfrihet för att kvalificera sig till sysselsättning. Det tyder på att socialarbetaren även efterfrågar lågtröskelsysselsättning för dem som har ett skadligt bruk och beroende. Detta skulle kunna få positiva följder som minskar risken för att deltagare återgår till den gamla livsstilen inklusive relationer som man valt att lämna, i likhet med det respondenten i citatet uttrycker. Analysen visar att sysselsättning skapar förutsättningar för en meningsfull vardag, där även deltagare som befinner sig i ett aktivt substansbruk bör få möjlighet till en meningsfull tillvaro som bryter destruktiva beteendemönster.

Enkätfråga 10 som mäter om Bostad Först bidrar till att deltagarna aktivt fullföljer behandling för sitt skadliga bruk och beroende, instämmer majoriteten delvis i påståendet. Totalt instämmer 7,2% helt och 66,7% delvis. Medan 20,3% tar avstånd och 5,8% tar starkt avstånd från påståendet. Chi²-testet visar att sambandet inte är signifikant, $p = 0,868$. Analysen baseras på 69 respondenter och det interna bortfallet uppgår till 20 personer. Vi noterar att 73,9% har en positiv inställning i frågan, men vi har valt att inte analysera resultatet vidare, eftersom p-värdet är så pass högt att resultatet med stor sannolikhet kan bero på slumpen och att det interna bortfallet i frågan är stort. Det kan i sin tur bero på att vissa kommuner inte arbetat med modellen tillräckligt länge för att kunna uttala sig i frågan.

5.2 Hänsynstagande till individuella behov och resurser

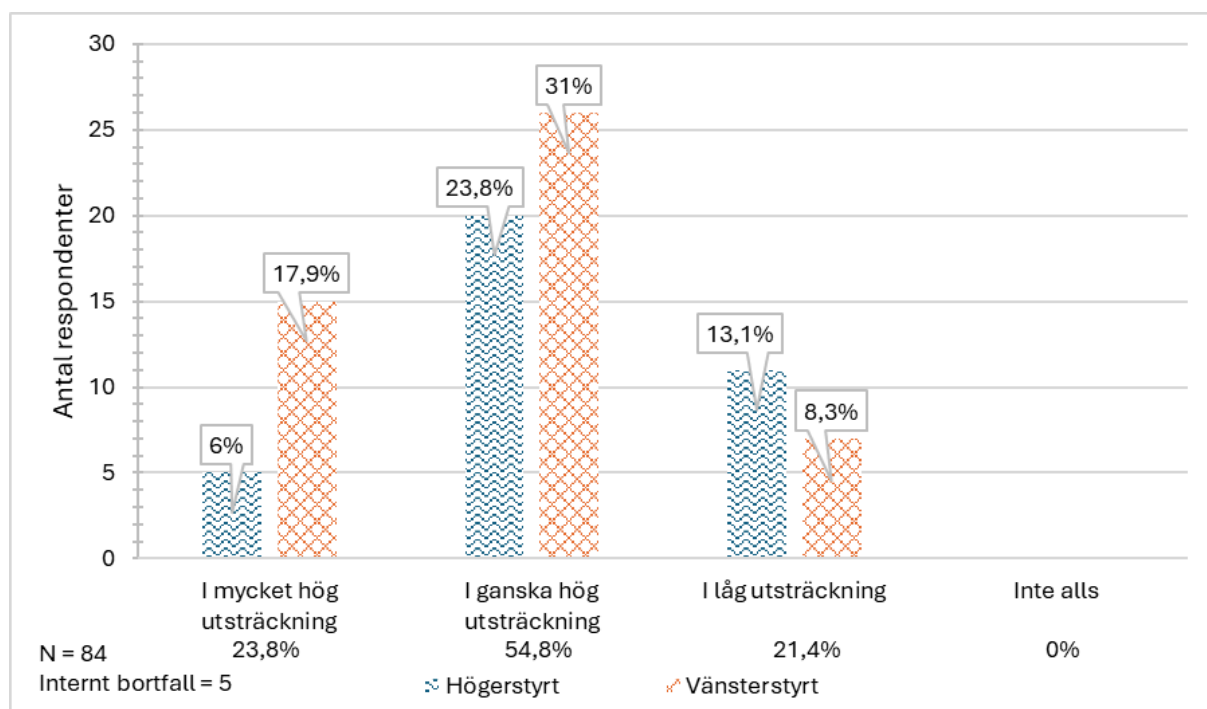
På enkätfråga 12 som mäter i vilken utsträckning socialarbetare upplever att boende via Bostad Först beviljas till rätt person, svarar majoriteten av respondenterna i hög utsträckning oberoende av kommunstorlek. Totalt svarar 37,2% i mycket hög utsträckning och 54,7% i ganska hög utsträckning. Medan 8,1% svarar i låg utsträckning och det är det ingen som anser att Bostad Först inte beviljas till rätt person. Chi²-testet visar att sambandet inte är statistiskt signifikant, $p = 0,313$. Analysen baserades på 86 respondenter och det interna bortfallet uppgår till 3 personer.

Med utgångspunkt i teorin om RDT kan resultatet tolkas som att makt utövas mellan de som beslutar om insatsen och deltagarna som beviljas. Därmed uppstår ett beroendeförhållande mellan beslutsfattare och deltagare, där beslutsfattarna besitter kontroll över centrala resurser. Pfeffer (1988, s. 26) menar att organisationer både verkar för inflytande och kontroll. Mot bakgrund av detta är en möjlig tolkning att socialarbetarna anser att resurser och samverkan fungerar mellan aktörer i processen att bevilja insatsen. Vissa yrkeskategorier kan vara beroende av externa aktörers beslut, ekonomiska resurser och tillgång till bostäder via kommunala och privata hyresvärdar. Det är faktorer som påverkar i vilken utsträckning insatsen beviljas. Med det sagt är det inte möjligt att svara på vem som anses vara "rätt personer", då det är en subjektiv upplevelse hos varje enskild socialarbetare. I förlängningen tänker vi att det samtidigt är av stor vikt att personer som arbetar med klienter som kan vara aktuella för insatsen Bostad Först får rätt förutsättningar för att kunna initiera utredning för att kunna bevilja insatsen. Således krävs det att personalen utbildas i konceptet och får en större förståelse för vad hemlöshetssatsningen innebär och vilka personer som kvalificerar sig till Bostad Först. Därmed är det återigen en fråga om resurser.

På enkätfråga 13 om i vilken utsträckning respondenten upplever att stödet som ges inom Bostad Först anpassas efter varje deltagares individuella behov, svarar totalt 55,8% i mycket hög utsträckning och 36,1% i ganska hög utsträckning. Medan 8,1% svarar i låg utsträckning och det är det ingen som anser att stödet inte alls anpassas. Fördelat på kommunstorlek framkommer det att respondenterna i mellanstor stad är den grupp där flest svarar i hög utsträckning på frågan, 37,2%. Medan 15,1% i mellanstor stad svarade i ganska hög utsträckning och 4,7% i låg utsträckning. Dock utgör gruppen respondenter i mellanstor stad

57% av det totala antalet respondenter. Chi²-testet visar att sambandet inte är statistiskt signifikant, $p = 0,245$. Analysen baserades på 86 respondenter och det interna bortfallet uppgår till 3 personer. Majoriteten är således positivt inställda till förmågan att individanpassa arbetet. Resultatet kan tolkas i relation till tillgången av resurser (se diagram 5).

Diagram 5. Svar på frågan "I vilken utsträckning upplever du att det finns tillräckliga resurser för att individanpassa stödet till Bostad Försts deltagare med skadligt bruk och beroende?"

Tabell 6. Chi2-test diagram 5.

χ^2 Test diagram 5			
	Value	df	p
χ^2	5,06	2	0,080
N	84		

I diagram 5 fördelas svaren i enkätfråga 14 på politiskt styre i kommunen, 54,8% svarar i ganska hög utsträckning. Medan svaren från de övriga respondenter fördelas relativt jämnt mellan alternativen i mycket hög utsträckning och i låg utsträckning. Baserat på resultatet som visas i diagram 5 är en möjlig tolkning att socialarbetare i vänsterstyrda kommuner är mer positivt inställda till förmågan att individanpassa stödet utifrån resurserna som finns. Tabell 6

visar p-värdet för diagram 5 fördelat på den oberoende variabeln politiskt styre, där p-värdet är signifikant utifrån vår interna gräns.

Hillman et al. (2010) menar att det krävs en insikt i hur organisationers arbete begränsas och påverkas av beroendet till andra aktörer. Att hantera detta beroende kräver åtgärder från organisationernas sida, vilket leder till att det skapas nya ömsesidiga beroendeförhållanden. Beroendeförhållanden inom och mellan organisationer bidrar till att ett maktförhållande uppstår, vilket påverkar organisationers sätt att handla (Hillman et al. 2010, s. 1404-1405). Med utgångspunkt i resonemanget är en möjlig tolkning att organisationer begränsas av budgeten som tilldelas och resurserna som finns att tillgå inom respektive förvaltning.

På enkätfråga 13 har majoriteten 91,9% svarat i positiv riktning på frågan om stödet som ges inom Bostad Först är individanpassat. På enkätfrågan i diagram 5, som bygger på enkätfråga 13, visar resultatet en större spridning i huruvida socialarbetarna upplever att det finns tillräckliga resurser för att kunna individanpassa stödet till deltagare med skadligt bruk och beroende. Majoriteten svarar i ganska hög utsträckning på frågan, samtidigt som andelarna som svarar i mycket hög utsträckning respektive låg utsträckning var nästan lika stora. Utifrån enkätfråga 13 är det möjligt att tolka resultatet som att de arbetar individanpassat med de resurser som finns att tillgå, men det utesluter däremot inte att det behövs mer resurser i enlighet med svaren i diagram 5. I vänsterstyrda kommuner är man mer positivt inställd till att det finns resurser att tillgå för att individanpassa arbetet. En potentiell förklaring är att detta ligger i linje med den gemensamma politiska ideologin inom vänsterblocket, där de förespråkar mer resurser för en jämlik välfärd. Respondenten i citatet nedan uttrycker en önskan om att verksamheten ska inkludera medarbetare med erfarenhetsbaserad kunskap:

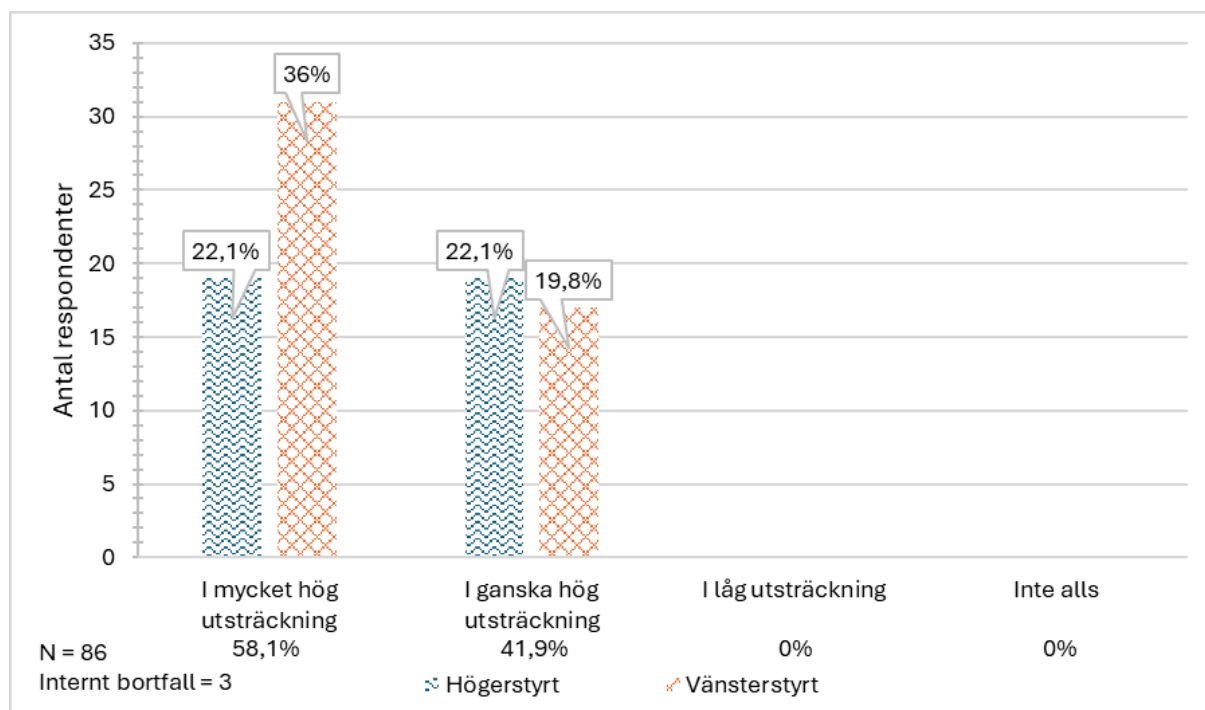
...Vi tror också vi hade gynnats av att ha en peer support anställd hos oss, en person med egen erfarenhet av t.ex psykisk ohälsa, som kan möta och stötta våra deltagare på ett annat sätt...

Boendestödjare i storstad, vänsterstyrd kommun.

Samtidigt menar Davis & Cobbs (2010) att i situationer av osäkerhet, är en tänkbar åtgärd att placera externa aktörer i styrelsen i syfte att genomföra kooptering för att öka organisationens

legitimitet och öka sin motståndskraft vid osäkra förhållanden (Davis & Cobbs 2010, s. 21). När detta tillämpas i politiken är det vanligt att de mest aktuella frågorna får störst utrymme i samhällsdebatten. Målet med samhällsdebatten är dels att påverka beslutsfattare, samtidigt som politikerna vill bilda opinion för att bibehålla och få nya väljare. Detta görs genom att belysa olika perspektiv på aktuella händelser och förhålla sig till den politiska agendan, genom att föra utifrån samhället sett relevant politik. Ett exempel på lokal nivå i relation till Bostad Först och missbruksvården hade kunnat vara peer support. Det är möjligt att se peer support som en typ av kooptering, där organisationer rekryterar personer med egen erfarenhet i syfte att integreras som personal i verksamheten, eftersom de bidrar med en annan form av stöd och kunskap, vilket respondenten i citatet ovan uttrycker. För de politiskt styrda organisationerna kan det ge mer att anställa peer support än vad det faktiskt kostar, eftersom kunskapen de besitter aldrig kommer vara möjlig att lära sig genom en universitetsutbildning.

Diagram 6. Svar på frågan “I vilken utsträckning upplever du att det är möjligt att arbeta utifrån ett relationellt förhållningssätt med Bostad Försts deltagare?”

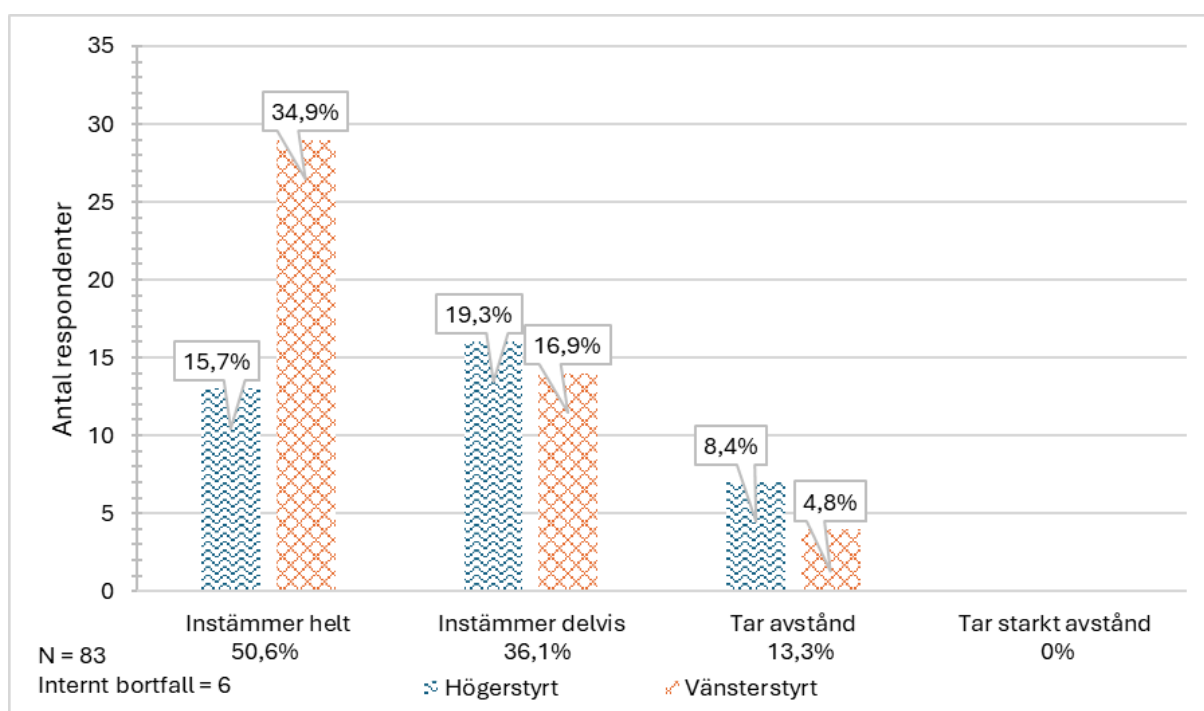

Tabell 7. Chi2-test diagram 6.

χ^2 Test diagram 6			
	Value	df	p
χ^2	1,85	1	0,173
N	86		

Det intressanta med svaren som visas i diagram 6 är att samtliga respondenter instämmer i positiv riktning, som är en annan dimension av diagram 5. Det noterades att ingen svarade i låg utsträckning på enkätfrågan i diagram 6, medan 21,4% svarade i låg utsträckning på enkätfrågan som visas i diagram 5. Resultatet förvånade oss, då vi hade en förväntan om att tillgången till resurser i stor utsträckning påverkar utrymmet till att arbeta relationellt. En möjlig förklaring är att enkätfrågan i diagram 6 endast mäter utifrån deltagare, medan enkätfrågan i diagram 5 har en tydlig inriktning på deltagare med skadligt bruk och beroende.

Diagram 7. Svar på påståendet “Bostad Först ger bättre möjligheter att arbeta individanpassat än andra boendestödjande metoder.”

Tabell 8. Chi2-test diagram 7.

χ^2 Test diagram 7			
	Value	df	p
χ^2	5,69	2	0,058
N	83		

Diagram 7 visar att majoriteten instämmer i positiv riktning till påståendet, vilket motsvarar 86,7%. Spridningen av andelarna inom de olika svarsalternativen är ungefär densamma som i enkätfråga 13, om i vilken utsträckning stödet individanpassas. Majoriteten 91,6% svarade således även i positiv riktning. På båda frågorna är det ingen respondent som väljer att ta starkt avstånd, däremot svarar 13,3% i diagram 7 att de tar avstånd och 8,1% svarar motsvarande alternativ i enkätfråga 13. Den marginella skillnaden i andelarna för de olika svarsalternativen kan bero på differensen i de interna bortfallen. I och med att frågan i diagram 7 bygger på enkätfråga 13 är det rimligt att spridningen följer samma mönster, vilket vi förväntade oss.

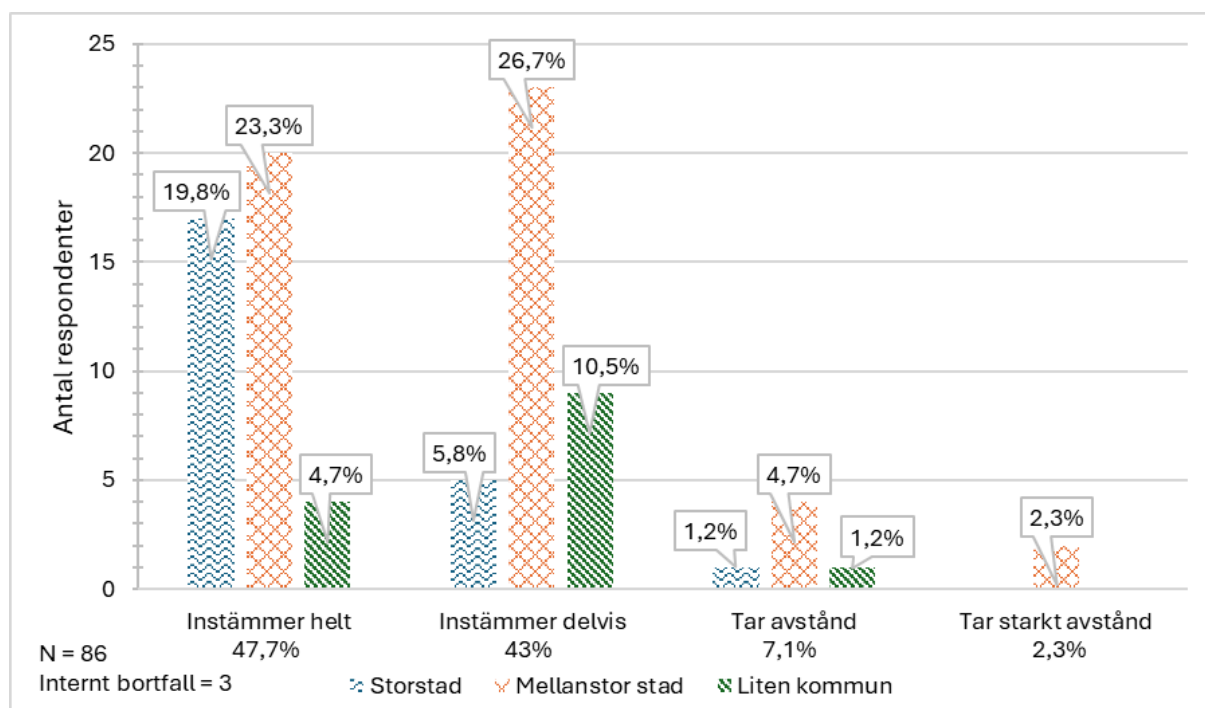
Det frågorna har gemensamt är att de berör möjligheterna att arbeta individanpassat, vilket utifrån teorin om RDT kan förstås som att de olika resurser en organisation har att tillgå i stor utsträckning påverkas av beroendeförhållanden. Beroendeförhållanden finns både inom och mellan organisationer, vilket i sin tur skapar maktförhållanden som styr organisationernas sätt att agera (Hillman et al. 2010, s. 1404-1405). Om det kommunala styret väljer att satsa på konceptet Bostad Först, genom att avsätta pengar i budgeten, kan det öka möjligheten att arbeta individanpassat. Mer ekonomiska resurser kan innebära högre personaltäthet och mer kompetens, som i sin tur kan bidra till att mer tid och utrymme ges för att arbeta individanpassat. Ökade investeringar i arbetet med Bostad Först skulle också kunna möjliggöra satsningar på och en utökning av befintliga lågtröskelsysselsättningar, vilket i sig kan ses som ett sätt att individanpassa arbetet med deltagarna. Respondenten i citatet nedan belyser vikten av relationsbyggande arbete:

...Den första perioden vid inflyttning, behöver man stärka upp med personal, detta då det krävs mer tid för deltagaren och man behöver lyfta bort en del stress och ångest som sker vid en flytt (läs förändring). Att relationsbygga är den viktigaste ingrediensen i bostad först, utan det faller konceptet...

Saknas utrymme och resurser att individanpassa arbetet begränsas även möjligheterna för ett relationellt förhållningssätt, vilket kan sättas i relation till teorin om återhämtningskapital. Granfield och Cloud (2025) framhåller att återhämtningskapitalet innefattar yttre och inre egenskaper hos individen. Dessa egenskaper kan underlätta individens förmåga att ta sig ur svårigheter i livet, som exempelvis ett skadligt bruk och beroende. Återhämtningskapitalet är något som individen kan utveckla, men också förbruka. Utvecklingen av återhämtningskapitalet främjas genom investeringar i de fyra olika kapitalformerna (Granfield & Cloud 2025, s. 18). Kan man inte arbeta relationellt, individanpassat eller erbjuda lågtröskelsysselsättning begränsas deltagarnas möjlighet till utveckling av det egna sociala kapitalet. Summan av faktorerna ovan kan öka det sociala kapitalet, som i förlängningen kan bidra till att man motiveras till behandling. Med detta sagt menar vi inte att Bostad Först i sig själv är en behandlingsinsats, utan att insatsen kan verka behandlingsfrämjande för vissa deltagare.

Enkätfråga 17 mäter om det utöver boende via Bostad Först är svårt att tillgodose alla individuella behov genom samordning mellan kommunala och regionala insatser. Det är en majoritet, motsvarande 66,7%, som instämmer delvis. Totalt instämmer 19% helt, medan 11,9% tar avstånd och 2,4% tar starkt avstånd i frågan. Chi²-testet visar att det inte finns ett statistiskt signifikant sambandet mellan frågan och kommunstorlekarna, $p = 0,737$. Analysen baseras på 84 respondenter och det interna bortfallet uppgår till 5 personer.

Diagram 8. Svar på påståendet “Vissa av deltagarnas behov är mer komplexa än vad Bostad Först som koncept kan tillgodose.

Tabell 9. Chi2-test diagram 8.

χ^2 Test diagram 8			
	Value	df	p
χ^2	10,8	6	0,095
N	86		

I diagram 8 visas ett svarsmönster, där majoriteten 90,7% instämmer helt eller delvis till påståendet. Något som är särskilt intressant med resultatet i alternativet instämmer helt är att andelen respondenter som arbetar i en mellanstor stad är marginellt större än andelen respondenter som arbetar i en storstad. Samtidigt utgör respondenter från mellanstor stad en majoritet av det totala antalet respondenter.

Att majoriteten av respondenterna svarar instämmer helt eller delvis i enkätfråga 17 och diagram 8 kan analyseras utifrån RDT. Samhället vi lever i består av organisationer som inte är oberoende av sin omgivning, utan organisationers handlande begränsas av ömsesidiga beroenden med andra aktörer. Organisationers handlande styrs utifrån egenintressen av mer resurser för fortsatt överlevnad (Pfeffer 1988, s. 26-27). Mot bakgrund av detta är det möjligt

att sätta det teoretiska resonemanget i relation till samverkan mellan kommunal och regional verksamhet, men även samverkan inom kommunens egna verksamheter. Det finns således ett ömsesidigt beroende mellan och inom välfärdsorganisationer, som får faktiska konsekvenser för samverkan. Utifrån resonemanget av Pfeffer (1988, s. 26-27) är tillgången till resurser det som styr agerandet inom en verksamhet. Om en organisation är överbelastad styrs organisationens handlande av strävan efter överlevnad. Därmed är det möjligt att vissa områden i verksamheten bortprioriteras och att de resurser som finns används för att säkra fortsatt överlevnad.

Olika kommuner är organiserade på olika sätt, delvis till följd av kommunstorleken, vilket kan orsaka bristande samverkan. Den geografiska placeringen kan bidra till ett mindre tätt samarbete både inom och mellan organisationerna och kan orsaka en bristfällig samverkan. I en mindre kommun kan en förvaltning ansvara över flera områden och man kan befinna sig på samma geografiska plats, vilket i sig kan underlätta samverkan internt. Samtidigt innebär en organisatorisk ansvarsfördelning mellan olika förvaltningar inte nödvändigtvis att samverkan försvåras. Rimligen bör en organisatorisk ansvarsfördelning av socialt arbete mellan olika förvaltningar vara mest förekommande i mellanstora till stora städer. På frågan i diagram 8 har 90,7% svarat att deltagarna har mer komplexa behov än vad konceptet kan tillgodose. Som tidigare nämnt sticker gruppen storstad ut för alternativet instämmer helt. En möjlig förklaring skulle kunna vara att man arbetar mer isolerat mellan förvaltningar och funktioner i större städer. Citatet nedan belyser ett behov av tvärprofessionell samverkan:

...Skulle vara guld att vara ett team med flera kompetenser som jobbar relationsbyggande och nära klienten och som har lätta ingångar till den hjälp som finns. Om vi inte kan jobba i en och samma arbetsgrupp (typ ACT) vore det en lösning att den funktionen i alla fall skulle kunna finnas på den lokala psykiatriska mottagningen eller beroendemottagningen och att en satsning på Bostad Först märks av även inom regionen...

Boendestödjare i mellanstor stad, vänsterstyrd kommun.

Samverkan krävs för att tillgodose komplexa behov hos deltagarna inom Bostad Först i likhet med vad citatet ovan beskriver. Tvärprofessionell samverkan efterfrågas, där olika

kompetenser kompletterar varandra för att bättre kunna tillgodose deltagarnas komplexa behov. Följande gäller både samverkan mellan kommun och region, men också mellan kommunens olika förvaltningar som ansvarar för olika delar av individens sociala situation. Således behövs fler resurser för att skapa förutsättningar för ett individanpassat och relationellt arbete samt för att tillhandahålla lågtröskelsysselsättning för deltagare. Samtidigt synliggörs behovet av personaltäthet för att kunna tillgodose komplexa behov. Faktorerna som nämns ovan är enligt teorin om återhämtningskapital förutsättningar för att utöka det sociala kapitalet, vilket på lång sikt främjar motivationen att lämna ett skadligt bruk och beroende bakom sig (Granfield & Cloud 2025, s. 27).

5.3 Index av frågebatterier

Nedanstående tabell 10 visar hur respondenterna fördelar sig på två olika oberoende variabler som ligger till grund för analysen av indexvariablerna.

Tabell 10. Fördelning av respondenter på de oberoende variablerna politiskt styre och kommunstorlek.

Deskriptiv statistik		
Politiskt styre i kommunen	Kommunstorlek	N
Höger	Storstad	7
	Mellanstor stad	23
	Liten kommun	9
Vänster	Storstad	16
	Mellanstor stad	27
	Liten kommun	7

Tabell 11. Reliabilitetsanalys med Cronbach's alpha för indexvariabler.

Reliabilitetsanalys av index – behandling		Reliabilitetsanalys av index – individuella behov och resurser	
Statistik på skalreliabilitet	Cronbach's alpha	Statistik på skalreliabilitet	Cronbach's alpha
Skala	0,865	Skala	0,757
Om fråga tas bort	Cronbach's alpha	Om fråga tas bort	Cronbach's alpha
Enkätfråga 3	0,855	Enkätfråga 12	0,731
Enkätfråga 4	0,855	Enkätfråga 13	0,705
Enkätfråga 5	0,848	Enkätfråga 14	0,682
Enkätfråga 6	0,832	Enkätfråga 15	0,712
Enkätfråga 7	0,834	Enkätfråga 16	0,733
Enkätfråga 8	0,849	Enkätfråga 17	0,779
Enkätfråga 9	0,863	Enkätfråga 18	0,733
Enkätfråga 10	0,835		
Enkätfråga 11	0,883		

I tabell 11 visas Cronbach's alpha för respektive variabel som ingår i de två olika indexvariablerna. Eftersom den totala Cronbach's alpha för respektive index överstiger gränsvärdet 0,7 innebär det att frågorna mäter samma underliggande fenomen. Därtill kan man även se hur varje enskild fråga påverkar Cronbach's alpha om den tas bort. Inget värde avviker markant, vilket tyder på en relativt hög intern reliabilitet.

5.3.1 Index behandlingsprocess baserat på frågeställning 1

Skalan för medelvärde går från 0-4, där det lägsta värdet 0 motsvarar att man inte tagit ställning eller inte vet. Alla ickesvar har således fått ett värde som påverkar medelvärdet på gruppnivå. Värdet 1 motsvarar att man inte instämmer alls eller tar starkt avstånd, medan värdet 4 motsvarar att man instämmer helt, i mycket hög utsträckning eller grad. Således är ett

högt värde i sammanhanget positivt. Tabell 12 visar att det inte är stora differenser i medelvärden beroende på vilken storlek på kommun man arbetar i och vilket politiskt styre kommunen har. Det går att utläsa att standardavvikelsen sticker ut mest för gruppen som arbetar i en storstad, vilket innebär att det är den grupp där svaren överensstämmer minst.

Tabell 12. Deskriptiv statistik över medelvärdesindex, behandling, fördelat på de oberoende variablerna kommunstorlek och politiskt styre.

Deskriptiv statistik					
	Kommunstorlek	N	Internt bortfall	Medelvärde	Std.-avvik else
Index - behandling	Storstad	23	0	2,56	1,082
	Mellanstor stad	50	0	2,58	0,736
	Liten kommun	16	0	2,67	0,601
	Politiskt styre i kommunen	N	Internt bortfall	Medelvärde	Std.-avvik else
Index - behandling	Högerstyrt	39	0	2,54	0,766
	Vänsterstyrt	50	0	2,62	0,850

Teorin om återhämtningskapital utgår från att återhämtning bygger på en självupplevd förbättring av livskvalitet och känslan av egenmakt. Därmed ses inte återhämtning endast som ett definitivt slutmål, utan som en livslång process mot en bättre livssituation (Best & Laudet 2010, s. 2). En central del av utvecklingen, som även skyddar individen genom svårigheter, sker genom investeringar i de olika kapitalformerna (Granfield & Cloud 2025, s. 18). Medelvärden i tabellen visar att respondenterna är relativt eniga i frågorna som indexet speglar. Till följd av att medelvärdena i tabell 12 är likartade kan det indikera att Bostad Först som koncept har ungefär samma inflytande på behandlingsprocessen oberoende av kommunstorlek och politiskt styre.

Bostad Först har förutbestämda grundprinciper som styr och bevarar konceptet, oavsett var det är etablerat, således förblir modellen densamma i grunden. Grundprinciperna som konceptet vilar på är i sin tur det som förutsätter och underlättar ett framtida nyktert liv för

tidigare hemlösa personer med skadligt bruk och beroende. Bostad Först bidrar till ökat fysiskt kapital som stödjer behandlingsprocessen, vilket konkret innebär ett stabilt boende utanför en destruktiv miljö. Detta är grundförutsättningar för att möjliggöra behandlingsmotivation, minskat skadligt bruk och inleda behandlingsprocess mot nykterhet. Bostad Först kan gynna det sociala kapitalet, genom att det utökas med hjälp av frivilliga stödinsatser som erbjuds. Samtidigt kan individens kulturella kapital förändras tack vare Bostad Först genom att man hamnar i en ny fas i livet präglad av nya normer, värderingar, identiteter som stödjer ett liv utan substanser. Detta utesluter inte ett ökat humankapital, genom personliga resurser som bättre psykisk och fysisk hälsa, självkänsla och framtidstro. I citatet nedan framgår ett behov av ett helhetsperspektiv med fokus på skademinskning, vilket är en av åtta grundprinciper inom Bostad Först:

...Socialtjänstens myndighetsutövande del skulle behöva ha ett mer harm reduction- och helhetstänk. I dagsläget beviljas personer t.ex ingen placering utanför lägenheten "bara för att rädda lägenheten" om det varit stökigt i lägenheten en period. I så fall måste hyresgästen säga att de vill göra något åt sitt missbruk, ex avgifta sig och delta i behandling. Hyresgästen kan istället önska en möjlighet att bryta en stökig period exempelvis med en kortare placering på lågtröskelboende eller tillfälligt boende. En sådan placering skulle kunna ge utrymme för att lugna situationen och förhoppningsvis rädda lägenheten, vilket i förlängningen ger personen större möjlighet att minska sitt intag på sikt istället för att bli av med lägenheten och bli hemlös- det leder alltid till ett större intag...

Socialsekreterare skadligt bruk och beroende i storstad, vänsterstyrd kommun.

Att inte ha ett helhetsperspektiv kan ge långsiktiga konsekvenser, som att deltagaren förlorar lägenheten och blir hemlös på nytt. Som citatet beskriver krävs det en tvärprofessionell samverkan kring gemensam planering för att hantera olika situationer. Detta behövs för att det individuella stödet ska bli så bra som möjligt, både på kort och lång sikt:

Mer stödinsatser mellan myndigheter såsom vård och omsorgsförvaltning, socialtjänst och psykiatri. Ibland är det svårt att arbeta med bosociala frågor och skadligt bruk när

andra instanser inte är med på samma linje och där det finns påtaglig psykisk ohälsa. Samsjuklighetsreformen ser jag fram emot.

Handläggare av boende i liten kommun, högerstyrd kommun.

Citatet synliggör att samverkan behöver bli bättre mellan alla myndigheter.

Beroendeförhållandet som uppstår vid samverkan gäller inte enbart inom en organisation, utan även mellan organisationer. För att förtydliga är andra kommunala och regionala stödinsatser viktiga för behandlingsprocessen, vilket kräver en välfungerande samverkan. Det krävs även utbildning och kunskap om Bostad Först för de som inte direkt arbetar med insatsen för att skapa en större förståelse för målgruppens behov och konceptets grundprinciper.

5.3.2 Index individuella behov och resurser baserat på frågeställning 2

Skalan för medelvärde går från 0-4 och ett högt värde i sammanhanget är positivt. Tabell 13 visar att det inte är stora differenser i medelvärde baserat på vilken storlek på kommunen man arbetar i. Vidare visar tabellen skillnader i medelvärde för indexet beroende på kommunens politiska styre. Medelvärde är 0,3 skalenheter högre för vänsterstyrda kommuner jämfört med högerstyrda.

Tabell 13. Deskriptiv statistik över medelvärdesindex, individuella behov och resurser, fördelat på de oberoende variablerna kommunstorlek och politiskt styre.

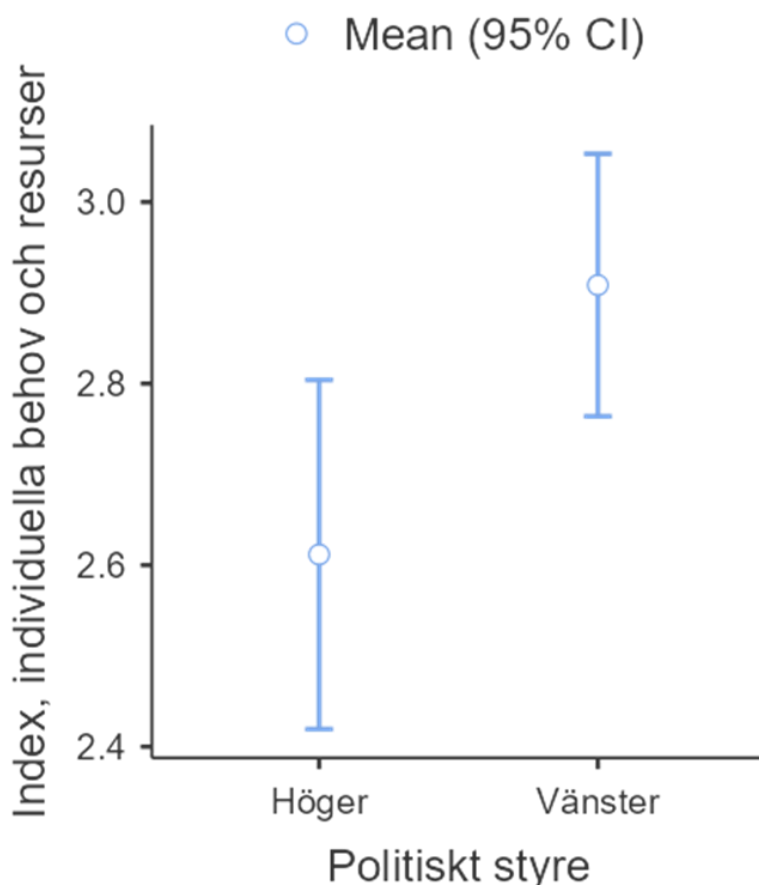
Deskriptiv statistik					
	Kommunstorlek	N	Internt bortfall	Medelvärde	Std.-av vikelse
Index - individuella					
behov och resurser	Storstad	23	0	2,61	0,478
	Mellanstor stad	50	0	2,89	0,630
	Liten kommun	16	0	2,68	0,374
	Politiskt styre i kommunen	N	Internt bortfall	Medelvärde	Std.-av vikelse
Index – individuella					
behov och resurser	Högerstyrt	39	0	2,61	0,594
	Vänsterstyrt	50	0	2,91	0,509

Tabell 14. Envägs ANOVA för indexet individuella behov och resurser med politiskt styre som oberoende variabel.

Envägs ANOVA (Welch's) – politiskt styre i kommun				
Beroende variabel	F	df1	df2	p
Index – individuella				
behov och resurser	6,202	1	75,0	0,015

Envägs ANOVA används för att undersöka om medelvärdet för en beroende variabel skiljer sig mellan grupper av den oberoende variabeln. Ett av värdena som visas med det statistiska testet är p-värdet som indikerar om skillnader i medelvärdet mellan grupperna är statistiskt signifikanta. Den oberoende variabeln som ligger till grund för analysen är en indelning av kommuner baserat på politiskt styre (se bilaga 4). P-värdet i tabell 14 ligger inom vårt interna gränsvärde på 0,1 och även under den generella signifikansgränsen $\leq 0,05$. Det är av intresse för vidare analys, då det finns ett tydligt statistiskt samband mellan indexet och den oberoende variabeln. Men det utesluter inte att sambandet slumpmässigt kan ha uppstått inom vårt urval och således inte nödvändigtvis speglar verkligheten.

Diagram 9. Skillnader i medelvärdesindex för individuella behov och resurser efter politiskt styre i kommunen.

Minimum: 0 = svarat vet ej/ vill ej ta ställning. 1= instämmer inte alls/ tar starkt avstånd. Maximum: 4 = instämmer helt, i mycket hög utsträckning eller grad.

Diagram 9 illustrerar medelvärden för respektive grupp mer visuellt än den deskriptiva statistiken och synliggör medelvärden inom grupperna samt variationsbredden för respektive grupp. Diagram 9 visar att man generellt sett är mer positivt inställd i enkätfrågorna 12-18 i politiskt vänsterstyrda kommuner. Detta tyder på att resursfördelningen till välfärden kan påverkas av det politiska styret, som i sin tur påverkar i vilken grad man investerar i sociala insatser mot hemlöshet samt skadligt bruk och beroende. En möjlig förklaring är att de ideologier som dominerar vänsterorienterad politik, som menar att samhället bär ett ansvar för att bidra till minskad ojämlikhet och utsatthet. Dock kan detta variera mellan partier på samhällets olika nivåer. I praktiken utesluter inte detta att högerorienterade partier investerar mer resurser för att gynna välfärden och tillhörande sociala frågor. Respondenterna påtalar samtidigt att det finns ett behov av mer resurser:

Jag tror att en framgångsfaktor skulle vara om det fanns fler resurser att tillgå. Med resurser tänker jag tvärprofessionella team, då stödet och behoven ofta kräver andra/fler kompetenser än enbart socialarbetare. Det är ofta svårt att samarbeta med psykiatri och sjukvård och saknas ofta förståelse för målgruppen. Vidare kan tröskeln in till vården vara hög och göra att många inte mår med. Det skulle vara hjälpsamt om vården fanns mer tillgänglig på lokal nivå. Vidare kan socialtjänsten (myndighet) vara fyrkantig och ha svårt att vara flexibla när det gäller individuella bedömningar. Även om jag som utför stödet är flexibel, så blir det svårt när beslutsfattare av insatser eller bistånd inte har samma flexibilitet. Det behöver finnas socialsekreterare som endast arbetar med Bostad Först, som har kunskap om modellen, och som förstår att det här är en insats som skiljer sig från andra mer traditionella insatser. Ett annat utvecklingsområde berör den sociala isolering och ensamhet som många i Bostad Först upplever. Jag som professionell kan delvis stötta i att motivera en person till att hitta ett nytt socialt sammanhang eller sysselsättning. Men det skulle behövas fler mötesplatser eller miljöer som erbjuder kostnadsfria och kravlösa aktiviteter.

Boendestödjare i mellanstor stad, vänsterstyrd kommun.

Citatet ovan efterfrågar mer resurser och en bättre samverkan både inom kommunen och mellan kommun och region. Samtidigt efterfrågar respondenten större flexibilitet inom den egna organisationen, tvärprofessionell samverkan och bättre kunskap samt utbildning i konceptet Bostad Först. Respondenten föreslår även att lågtröskesysselsättningar ska erbjudas

i större utsträckning, i syfte att bryta social isolering. Dessa utvecklingsområden kan ses utifrån RDT. Davis och Cobbs (2010) menar att teorin RDT ska förstås utifrån maktens ursprung och hur organisationens ledning använder sig av makt och hanterar beroendeförhållanden till andra aktörer. Detta för att verka för organisationens framtid samt utöka den egna autonomin, med bibehållna ömsesidiga relationer. Makt är således av större vikt än ekonomisk vinst (Davis & Cobbs 2010, s. 4-5).

Utifrån respondentens citat och Davis och Cobbs (2010) resonemang kan slutsatsen dras att utifrån en kommunal kontext är både politiker och förvaltningar beroende av att samarbeta med externa aktörer, resurser och beslut. Beroendeförhållandet hanteras av den kommunala ledningen och politiker genom att utöka det kommunala handlingsutrymmet och därmed bidra till att de politiska målen uppnås. Således handlar det inte endast om ekonomiska resurser, utan även om makten att påverka beslut, investera i välfärdsinsatser och utöka samarbetsrelationer som stärker självständigheten. En kommunal förvaltning har inte som mål att generera vinst, utan att tillhandahålla välfärd och uppnå politiska mål. Detta får faktiska konsekvenser för vad respondenten i citatet ovan efterfrågar. De partier som tillsammans utgör ett politiskt styre i en kommun har blivit valda av folket efter dess ideologiska huvudfrågor, vilket i sin tur styr hur ekonomiska resurser prioriteras för att följa det politiska uppdraget.

Förbättringsområden som citatet belyser kräver i första hand mer resurser, för att i andra hand kunna möjliggöra samverkan, tvärprofessionellt arbete inom organisationen, större flexibilitet och att i större utsträckning kunna erbjuda lågtröskelsysselsättning för deltagarna. Det krävs även mer kunskap och utbildning om konceptet för att underlätta tvärprofessionell samverkan inom kommuner, men även mellan kommuner och regioner. Utifrån teorin om RDT finns ett beroendeförhållande präglad av makt som styr agerandet, men också hur budgeten prioriteras. Således handlar allt i slutändan om hur resurser prioriteras där olika Bostad Först verksamheter bedrivs. Det påverkar både verksamhetens praktiska arbete och utfallet för deltagarna, exempelvis genom att individanpassa arbetet och samverka för att minska risken att deltagarna faller mellan stolarna.

6 Slutdiskussion

I vår studie har vi undersökt socialarbetares uppfattningar om arbetet med Bostad Först och insatsens inflytande på skadligt bruk och beroende. Nedan kommer studiens centrala resultat att diskuteras i förhållande till tidigare forskning på området. Forskning visar att Bostad Först kan bidra till en minskning av alkoholkonsumtionen, medan det inte fanns studier som gav stöd för att Bostad Först kan bidra till en minskning av narkotikaklassade substanser (Ferreiro et al. 2022, s. 52; Krist et al. 2015, s. 28). Detta skiljer sig från vårt resultat, som inte visade några skillnader mellan alkohol och narkotikaklassade substanser avseende om Bostad Först bidrar till påbörjad behandling. Vårt resultat visade även att Bostad Först har en positiv inverkan på deltagarnas behandlingsmotivation, men det betyder inte per automatik att respondenterna uppfattar en konkret vilja till förändring gällande substansbruket hos deltagarna. Mot bakgrund av våra resultat är detta ett område som framtida forskning skulle kunna undersöka vidare.

Vår studie tyder på att Bostad Först bidrar till ökat fysiskt kapital som stödjer behandlingsprocessen, vilket i praktiken innebär ett stabilt boende utanför en destruktiv miljö. Samtidigt kan det sociala kapitalet utökas genom ett nytt kontaktnät och nya sammanhang. Av respondenterna framgår det att lågtröskelsysselsättning krävs för att motverka social isolering, således är bostaden i sig självt inte tillräcklig för att deltagarna ska lämna ett destruktivt levnadssätt. Detta är i sin tur grundförutsättningar för att främja behandlingsmotivation, i enlighet med teorin om återhämtningskapital (Granfield & Cloud 2025, s. 18). Den nya livssituationen medför även andra förutsättningar, såsom ett stabilt boende och bättre villkor för god hälsa. Följande ligger i linje med forskning som visar att Bostad Först stärker deltagarnas livssituation. Detta gäller framförallt faktorer som en långsiktig stabil boendelösning, sociala och hälsofrämjande effekter. Forskning visar att bostaden bidrar till bättre förutsättningar för återhämtning och välbefinnande för deltagarna (Knutagård & Kristiansen 2013, s. 106; Baxter et al. 2019, s. 384).

Vårt resultat visade att 91,9% svarar att de är eniga till att stödet som ges inom Bostads Först individanpassas, medan på frågan om man upplever att det finns tillräckligt med resurser för att individanpassa stödet svarar majoriteten 54,8% att de instämmer i ganska hög utsträckning. Medan de som svarar i mycket hög utsträckning är nästan lika många som de som svarar att de instämmer i låg utsträckning. Forskning visar att målgruppen för insatsen

efterfrågar mer stödjande och relationsinriktat arbete, då de upplever att deras stödbehov inte beaktas fullt ut (Perälä, Turunen & Morgan 2025, s. 48-49). Vårt resultat kan tolkas som att respondenterna anser att de arbetar individanpassat utifrån resurserna som finns, men att det samtidigt finns ett behov av mer resurser för att kunna stödja deltagarna fullt ut. Resultatet visar även att man i högre utsträckning upplever att det finns resurser att tillgå för att individanpassa arbetet i politiskt vänsterstyrda kommuner. Detta hade varit intressant att undersöka vidare i framtida forskning utifrån ett sannolikhetsurval för att återge en mer representativ bild av populationen.

Vårt resultat i relation till frågeställningen om i vilken utsträckning insatsen Bostad Först tar hänsyn till individuella behov hos deltagare med skadligt bruk och beroende kan illustreras med indexet som speglar enkätfråga 12-18. Indexet visar att medelvärde är högre för respondenterna i vänsterstyrda kommuner. Om det budgeteras mer resurser till arbetet med Bostad Först möjliggörs en högre grad av individanpassat arbete, genom ökad personaltäthet och kompetens (se citat s. 53). Ökade resurser skulle också kunna bidra till satsningar på och en utökning av befintliga lågtröskelsysselsättningar. Detta för att motverka social isolering och skapa en mer meningsfull vardag för deltagarna, vilket har påtalats av flertalet respondenter i fritextfrågan. Citaten från fritextfrågan tyder på att när utrymme och resurser för att individanpassa arbetet saknas, begränsas även möjligheten att tillämpa ett relationellt förhållningssätt.

I frågorna som berör samverkan mellan kommun och region samt om förmågan att tillgodose deltagarnas komplexa behov anser majoriteten av respondenterna att det finns brister, vilket skulle kunna vara av intresse för vidare forskning. Slutsatsen vi drar utifrån respondenternas svar är att det finns ett påtagligt beroendeförhållande mellan och inom välfärdsorganisationer, som påverkar samverkan. Tillgången till resurser styr hur en verksamhet agerar. Om en organisation är överbelastad prioriteras ofta åtgärder som säkerställer verksamhetens överlevnad (Davis & Cobbs 2010, s. 4-5). Detta kan få konsekvenser om samverkan med andra aktörer bortprioriteras. Forskning på Bostad Först i Europa har visat att deltagarnas behov är komplexa till följd av beroendeproblematik, social isolation och ensamhet (Perälä, Turunen & Morgan 2025, s. 42-43).

Vårt resultat visar även att samverkan krävs för att tillgodose komplexa behov hos deltagarna, det finns bland respondenterna ett uttalat behov av tvärprofessionell samverkan inom och mellan organisationer. Detta för att olika kompetenser kompletterar varandra och underlättar

arbetet med att tillgodose komplexa behov. Förbättringspotentialen som lyfts fram i citaten av respondenterna är enligt teorin om återhämtningkapital förutsättningar som deltagarna inte själva styr över. Förbättringsförslagen skulle kunna öka individens sociala kapital och på lång sikt även främja ett nyktert liv (Granfield & Cloud 2025, s. 19). Forskning bekräftar att varaktig boendestabilitet skapar bättre förutsättningar för återhämtning, vilket går emot andra boendestödjande metoder där individen stegvis kvalificerar sig till en långsiktig bostadslösning (Börjeson-Hedman et al. 2026, s. 43).

Resultaten på enkätfråga 11 inkluderades inte i studiens resultat och analys till följd av att frågan saknade tydlig riktning. Samtidigt kvarstår frågans betydelse genom att den ingår i indexet. Frågan skulle kunna vara av intresse för framtida forskning om den omformuleras, varigenom resultaten möjliggör tydligare slutsatser om hur avsaknaden av krav på nykterhet påverkar deltagarnas behandlingsutfall inom ramen för Bostad Först.

Efter genomförd studie är vår slutsats att mer resurser behövs för att främja samverkan och kunna individanpassa arbetet med insatsens deltagare. Detta hade kunnat möjliggöras genom fortsatt regeringssatsning på statliga bidrag för att utöka arbetet med befintliga Bostad Först-verksamheter och starta upp nya (Regeringskansliet 2022, s. 2). I förlängningen kan det få en positiv inverkan på deltagarnas behandlingsprocess, men det kräver vidare forskning. Trots skillnader i utbudet av ytterligare stödinsatser på lokal nivå, menar Knutagård och Kristiansen (2019) att kärnverksamheten inom Bostad Först bevaras, då samtliga svenska verksamheter uppvisar positiva resultat avseende boendestabilitet (Knutagård & Kristiansen 2019, s. 5). I likhet med Knutagård och Kristiansen (2019) tyder vår studie på att grundprinciperna inom Bostad Först styr och bevarar konceptet, oberoende av var modellen implementeras. Det innebär att de grundläggande förutsättningarna i stort sett är detsamma nationellt. Grundprinciperna som konceptet vilar på är det som kan främja ett framtida nyktert liv för tidigare hemlösa personer med skadligt bruk och beroende.

7 Referenslista

Alvehus, Johan., Eldén, Sara., Wästerfors, David. & Öhlin, Sara. (2025). *Metodboken*. 1 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Barmark, Mimmi. & Djurfeldt, Göran. (2020). *Statistisk verktygslåda 0: Att förstå och förändra världen med siffror*. 2 uppl., Lund: Studentlitteratur.

Baxter, Andrew J., Tweed, Emily J, Katikireddi, Srinivasa V. & Thomson, Hilary. (2019). Effects of Housing First approaches on health and well-being of adults who are homeless or at risk of homelessness: systematic review and meta-analysis of randomised controlled trials. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 73(5), s. 379-387.
<https://doi.org/10.1136/jech-2018-210981>

Best, David. & Laudet, Alexandre. (2010). *The potential of recovery capital*. London: RSA.

Bostad Först (2026). *Vad är Bostad Först?*. <https://www.bostadforst.se/om-bostad-forst/>
[2026-03-24]

Bryman, Alan. (2025). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 4 uppl., Malmö: Liber.

Börjeson-Hedman, Amanda., Grander, Martin., Knutagård, Marcus. & Kristiansen, Arne. (2026). *Boendelösningar för personer i hemlöshet - en systematisk kunskapsöversikt*. SBV Working Paper Series, 26(3), Studier i boende och välfärd, Malmö universitet, Malmö.
<https://doi.org/10.24834/isbn.9789178777358>

Carlsson Stylianides, Kristina., Bejerholm, Ulrika., Denvall, Verner., Knutagård, Marcus. & Johanson, Suzanne. (2022). Implementation structures at work. Exploring implementation and de-implementation attempts regarding Housing First and Individual Placement and Support. *Social Policy & Administration*, 56(4), s. 617-631. <https://doi.org/10.1111/spol.12808>

Casciaro, Tiziana & Pikorski, Mikolaj J. (2005) Power imbalance, Mutual dependence and Constraint absorption: A closer look at resource dependence theory. *Administrative Science Quarterly*, 50(2), s. 167-199.

Cobb, Adam J., & Davis, Gerhard F. (2010). Resource dependence theory: Past and future. I Schoonhoven, Claudia. B & Dobbin, Frank. (red.) *Stanford's Organization Theory Renaissance, 1970-2000. Research in the Sociology of Organizations*, 28. Emerald Group Publishing Limited, s. 21-42.

Davidson, Clare., Neighbors, Charles., Hall, Gerod., Houge, Aaron., Cho, Richard., Kutner, Bryan. & Morgenstern, Jo. (2014). Association of Housing First Implementation and Key Outcomes Among Homeless Persons With Problematic Substance Use. *Psychiatric Services*, 65(11), s. 1318-1324. <https://doi.org/10.1176/appi.ps.201300195>

Ejlertsson, Göran. (2019). *Enkäten i praktiken: En handbok i enkätmetodik*. 4 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Eldén, Sara. (2020). *Forskningsetik. Vägval i samhällsvetenskapliga studier*. Lund: Studentlitteratur.

Ferreiro, Inés C., Cuadra, Maria A.R., Serqueda, Francesca A. & Abad, Josep M.H. (2022). Impact of Housing First on Psychiatric Symptoms, Substance Use, and Everyday Life Skills Among People Experiencing Homelessness. *Journal of Psychosocial Nursing and Mental Health Services*, 60(9), s. 46-55. <https://doi.org/10.3928/02793695-20220316-01>

Granfield, Robert & Cloud, William. (2025). Inception to Integration: The Theoretical Roots and Institutional Growth of Recovery Capital. I Best, David. & Hennessy, Emily A. (red.) *The Handbook of Recovery Capital: Understanding the Science and Practice*. Bristol University Press, s. 10-32.

Hillman, Amy J., Withers, Michael C. & Collins, Brian J. (2010). Resource Dependence Theory: A Review. *Journal of Management*, 35(6) s. 1404-1427.

Knutagård, Marcus. & Kristiansen, Arne. (2013). Not by the Book: The Emergence and Translation of Housing First in Sweden. *European Journal of Homelessness*, 7(1), s. 93-115.

Knutagård, Marcus. & Kristiansen, Arne. (2018). *Nytt vin i gamla läglar: Skala upp Bostad först, boendeinflytande och om att identifiera och stötta "the missing hero"*. Research Reports in Social Work, 2018(1). School of Social Work, Lund University.

Knutagård, Marcus. & Kristiansen, Arne. (2019). Scaling up housing first pilots– Drivers and barriers. *Nordic Journal of Social Research* 1, 10, s. 1-23. <https://doi.org/10.7577/njsr.2175>

Knutagård, Marcus. (2025). Tackling Homelessness: The Strength of the Housing First Approach. I Miller, R. & Mahesh, S. (red.) *Strengths-Based Practice in Adult Social Work and Social Care*. Routledge. s. 145-154.

Kristiansen, Arne. (2021). Between morality and evidence: Social work with homeless people in Sweden. *The Journal of Law and Politics*, 72(1), s. 729-742.

Kristiansen, Arne. (2013). *Utvärdering av Bostad först-projektet i Helsingborg. Slutrapport*. Socialförvaltningen, Helsingborgs stad.

Krist, Maritt., Zerger, Suzanne., Misir, Vachan., Hwang, Stephen. & Stergiopoulos, Vicky. (2015). The impact of a Housing First randomized controlled trial on substance use problems among homeless individuals with mental illness. *Drug and Alcohol Dependence*, 146, s. 24-29. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1016/j.drugalcdep.2014.10.019>

Perälä, Riikka., Turunen, Saija., & Morgan, Axel. (2025). From Fidelity to Adaptations: A Qualitative Analysis of Contextual Factors Shaping Housing First. *European Journal of Homelessness*, 19(2), s. 35-56.

Pheffer, Jeffrey. (1988). Intercorporate relations: The structural analysis of business. I Mizruchi, Mark S., & Schwartz, M. (red.) *Cambridge University Press*, s. 25-55.

Regeringskansliet, Socialdepartementet (2022). *Regeringens strategi för att motverka hemlöshet 2022-2026*. (Nr. I:19). Stockholm: Regeringskansliet, Socialdepartementet. Tillgänglig: [Regeringen.se/nationellstarategi](https://regeringen.se/nationellstarategi) [2026-03-25]

Saldanha, Susan., Tavitian, Natalie., Lehman, Elizabeth., Carey, Lindsay & Higgs, Peter.
(2024) Effectiveness of the Housing First model among substance users: a scoping review.
Housing, Care and Support, 27(2), s. 90-105. <https://doi.org/10.1108/HCS-09-2022-0024>

Socialstyrelsen (2024). *Kartläggning av hemlösheten 2023 – Personer i hemlöshet i behov av socialtjänsten*.

8 Bilagor

8.1 Bilaga 1 - Enkät

En studie om insatsen Bostad Först och dess effekt på skadligt bruk och beroende utifrån socialarbetares uppfattningar

Bakgrund och syfte

Den svenska regeringen har antagit en nationell strategi för att hantera hemlöshetsproblematiken och i denna är Bostad Först en central del. Som en del av den nationella satsningen har regeringen öronmärkt skattemedel till kommuner för att antingen starta upp eller utöka sitt befintliga arbete med Bostad Först. Vi har observerat att det saknas svenska utvärderande studier på effekten av Bostad Först. Syftet är att undersöka vilken effekt insatsen Bostad Först har på de boendes skadliga bruk och beroende. Detta görs genom att samla in socialarbetares uppfattningar om arbetet med Bostad först och insatser kring skadligt bruk.

Hur går studien till?

Studien genomförs som en enkätundersökning riktad till socialarbetare som på ett eller annat sätt arbetar med målgruppen hemlösa personer med skadligt bruk. Det tar cirka 10 minuter att genomföra enkäten.

Enkäten består av 19 frågor som rör insatsens effekt på skadligt bruk och behandlingsprocess samt om insatsen Bostad Först tar hänsyn till individuella behov hos personer med skadligt bruk. Endast två av frågorna är fritextfrågor och resterande frågor besvaras med förbestämda svarsalternativ.

Du tillfrågas då du är socialarbetare och din medverkan bidrar till ökad kunskap för vilken effekt insatsen Bostad Först kan ha för hemlösa personer med skadligt bruk.

Samtycke till deltagande i enkätstudie

Genom att klicka på "**Jag samtycker**" bekräftar du att du har tagit del av informationen om studien och att du frivilligt väljer att delta.

- **Syfte:** Insamlad data ska enbart användas för det syfte som anges ovan.
- **Hantering:** Dina svar behandlas **konfidentiellt** och kommer endast att användas för vårt examensarbete.
- **Anonymitet:** Inga svar kan spåras direkt till dig som individ.
- **Frivillighet:** Du kan när som helst välja att avbryta ditt deltagande utan att ange orsak genom att stänga ner enkäten.

LUNDS
UNIVERSITET

Lämna enkät

Begrepp och definitioner

Deltagare = används synonymt till klient, brukare, boende eller likande benämning på Bostad Först målgrupp.

Substansbruk = syftar till användning av alkohol, narkotika och narkotikaklassade läkemedel.

Skadligt bruk = syftar till användning av substanser på ett sätt som skadar hälsan både fysiskt och psykiskt eller påverkar livet, men där viss kontroll fortfarande kan finnas.

Beroende = Syftar till ett tillstånd där kontrollen över användningen är förlorad. Vilket kännetecknas av tvångsmässigt bruk, ökad tolerans och abstinensbesvär vid uppehåll.

Relationellt förhållningssätt = syftar till ett förhållningssätt där fokus ligger på mötet, samspelet och tilliten mellan människor, snarare än enbart på individen eller organisationen.

Behandlingsutfall = avser resultatet av en medicinsk eller psykologisk intervention i förhållande till skadligt bruk och beroende.

1. Vilken kommun arbetar du i?

2. Vilken typ av arbetsuppgifter har du i förhållande till Bostad Först målgrupp?

- ☐ Handläggning av boende
- ☐ Stödjer målgruppen i vardagen, t.ex boendestödjare
- ☐ Ansvarar huvudsakligen för uppföljning av insatser
- ☐ Enhetschef eller annan arbetsledande roll
- ☐ Om annat, specificera

Lämna enkät

Detta avsnitt med frågor handlar om insatsen Bostad Försts effekt på deltagarnas behandlingsprocess, skadliga bruk och beroende.

3. Bostad Först har en positiv effekt på deltagarnas behandlingsmotivation.

☐ Instämmer helt

☐ Instämmer delvis

☐ Tar avstånd

☐ Tar starkt avstånd

☐ Vet ej/vill ej ta ställning

4. Bostad Försts deltagare har lättare att ta del av behandling eftersom de har en stabil bostad.

☐ Instämmer helt

☐ Instämmer delvis

☐ Tar avstånd

☐ Tar starkt avstånd

☐ Vet ej/vill ej ta ställning

5. I vilken grad uppvisar deltagarna inom Bostad Först vilja att förändra sitt substansbruk?

☐ I mycket hög grad

☐ I ganska hög grad

☐ I låg grad

☐ Inte alls

☐ Vet ej/vill ej ta ställning

6. Bostad Först bidrar till att deltagarna påbörjar behandling mot skadligt bruk och beroende av narkotikaklassade substanser.

☐ Instämmer helt

☐ Instämmer delvis

☐ Tar avstånd

☐ Tar starkt avstånd

☐ Vet ej/vill ej ta ställning

7. Bostad Först bidrar till att deltagarna påbörjar behandling mot skadligt bruk och beroende av alkohol.

☐ Instämmer helt

☐ Instämmer delvis

☐ Tar avstånd

☐ Tar starkt avstånd

☐ Vet ej/vill ej ta ställning

8. I vilken grad upplever du att deltagare inom Bostad Först går från aktivt skadligt bruk och beroende till mer kontrollerat bruk?

- ☐ I mycket hög grad
- ☐ I ganska hög grad
- ☐ I låg grad
- ☐ Inte alls
- ☐ Vet ej/vill ej ta ställning

9. Bostad Först bidrar till att deltagarna knyter nya sociala kontakter utanför destruktiva miljöer.

- ☐ Instämmer helt
- ☐ Instämmer delvis
- ☐ Tar avstånd
- ☐ Tar starkt avstånd
- ☐ Vet ej/vill ej ta ställning

10. Bostad Först bidrar till att deltagarna aktivt fullföljer behandling för sitt skadliga bruk och beroende.

- ☐ Instämmer helt
- ☐ Instämmer delvis
- ☐ Tar avstånd
- ☐ Tar starkt avstånd
- ☐ Vet ej/vill ej ta ställning

11. I vilken grad påverkar Bostad Försts avsaknad av krav på nykterhet behandlingsutfallet hos deltagarna?

- ☐ I mycket hög grad
- ☐ I ganska hög grad
- ☐ I låg grad
- ☐ Inte alls
- ☐ Vet ej/vill ej ta ställning

Detta avsnitt med frågor handlar om hur insatsen Bostad Först tar hänsyn till individuella behov hos personer med skadligt bruk och beroende.

12. I vilken utsträckning upplever du att boende via Bostad Först beviljas till rätt person?

- ☐ I mycket hög utsträckning
- ☐ I ganska hög utsträckning
- ☐ I låg utsträckning
- ☐ Inte alls
- ☐ Vet ej/vill ej ta ställning

13. I vilken utsträckning upplever du att stödet som ges inom Bostad Först anpassas efter varje deltagares individuella behov?

- ☐ I mycket hög utsträckning
- ☐ I ganska hög utsträckning
- ☐ I låg utsträckning
- ☐ Inte alls
- ☐ Vet ej/vill ej ta ställning

14. I vilken utsträckning upplever du att det finns tillräckliga resurser för att individanpassa stödet till Bostad Försts deltagare med skadligt bruk och beroende?

- ☐ I mycket hög utsträckning
- ☐ I ganska hög utsträckning
- ☐ I låg utsträckning
- ☐ Inte alls

15. I vilken utsträckning upplever du att det är det möjligt att arbeta utifrån ett relationellt förhållningssätt med Bostad Först deltagare?

- ☐ I mycket hög utsträckning
- ☐ I ganska hög utsträckning
- ☐ I låg utsträckning
- ☐ Inte alls
- ☐ Vet ej/vill ej ta ställning

16. Bostad Först ger bättre möjligheter att arbeta individanpassat än andra boendestödande metoder.

- ☐ Instämmer helt
- ☐ Instämmer delvis
- ☐ Tar avstånd
- ☐ Tar starkt avstånd
- ☐ Vet ej/vill ej ta ställning

17. Utöver boende via Bostad Först är det svårt att tillgodose alla individuella behov genom samordning mellan kommunala och regionala insatser.

- ☐ Instämmer helt
- ☐ Instämmer delvis
- ☐ Tar avstånd
- ☐ Tar starkt avstånd
- ☐ Vet ej/vill ej ta ställning

18. Vissa av deltagarnas behov är mer komplexa än vad Bostad Först som koncept kan tillgodose.

- ☐ Instämmer helt
- ☐ Instämmer delvis
- ☐ Tar avstånd
- ☐ Tar starkt avstånd
- ☐ Vet ej/vill ej ta ställning

19. Hur kan arbetet med Bostad Först utvecklas för att bättre stödja deltagare med skadligt bruk och beroende?

8.2 Bilaga 2 - Informationsbrev

En studie om insatsen Bostad Först och dess effekt på skadligt bruk och beroende utifrån socialarbetares uppfattningar

Vi är två socionomstudenter vid namn Caroline Dybro Andersson och Sara Borgström. Vi läser för närvarande termin 6 på Lunds Universitet i Helsingborg och skriver i nuläget vår C-uppsats. Bostad Först, hemlöshet, skadligt bruk och beroende är områden inom socialt arbete som intresserar oss. Därför har vi valt att genomföra en kvantitativ undersökning på socialarbetares uppfattningar av vilken effekt Bostad Först kan ha för personer med skadligt bruk och beroende som tidigare levt i hemlöshet.

Du tillfrågas då du är socialarbetare och din medverkan bidrar till ökad kunskap för vilken effekt insatsen Bostad Först kan ha för hemlösa personer med skadligt bruk.

Bakgrund och syfte: Den svenska regeringen har antagit en nationell strategi för att hantera hemlöshetsproblematiken och i den är Bostad Först en central del. Som en del av den nationella satsningen har regeringen öronmärkt skattemedel till kommuner för att antingen starta upp eller utöka sitt befintliga arbete med Bostad Först. Vi har observerat att det saknas svenska utvärderande studier på effekten av Bostad Först. Syftet är att undersöka vilken effekt insatsen Bostad Först har på de boendes skadliga bruk och beroende. Detta görs genom att samla in socialarbetares uppfattningar om arbetet med Bostad först och insatser kring skadligt bruk.

- **Syfte:** Insamlad data ska enbart användas för det syfte som anges ovan.

- **Hantering:** Dina svar behandlas **konfidentiellt** och kommer endast att användas för vårt examensarbete.
- **Anonymitet:** Inga svar kan spåras direkt till dig som individ. Det innebär således att efter enkät skickats in/du medverkat i en strukturerad intervju kan ditt svar inte tas bort.
- **Frivillighet:** Du kan när som helst välja att avbryta ditt deltagande utan att ange orsak genom att stänga ner enkäten.

Hur går studien till?

Studien genomförs som en **webbenkät eller en strukturerad intervju** per telefon och riktar sig till socialarbetare som på ett eller annat sätt arbetar med målgruppen hemlösa personer med skadligt bruk och beroende. Det tar cirka **10 minuter** att genomföra undersökningen. Våra ungefärliga insamlingsveckor är under **vecka 16-18**.

En strukturerad intervju innebär att vi bokar en tid per telefon, där vi läser upp enkäten och fyller i dina svar. Om du väljer att delta i en strukturerad intervju kommer den sista frågan, som är en öppen fråga, att spelas in med en diktafon. Du kommer fortsatt att behålla din anonymitet och förvaring av ljudfilen kommer att ske på ett externt USB-minne. Därtill kommer inspelningen att raderas efter att studien har publicerats.

Enkäten består av 19 frågor som rör insatsens effekt på skadligt bruk och behandlingsprocess samt om insatsen Bostad Först tar hänsyn till individuella behov hos personer med skadligt bruk. Endast två av frågorna är fritextfrågor och resterande frågor besvaras med förbestämda svarsalternativ. Deltagandet är frivilligt och du kan när som helst välja att avsluta utan att uppge orsak. Resultatet av studien kommer att publiceras på Lund University Publications Student Papers (LUP-SP) senast i början av hösten 2026.

Tack på förhand!

Vid eventuella frågor om studien är ni välkomna att kontakta oss!

Caroline Dybro Andersson: ca0412dy-s@student.lu.se

Sara Borgström: sa3444bo-s@student.lu.se

Lars Harrysson (handledare): lars.harrysson@soch.lu.se

8.3 Bilaga 3 - Kommunindelning efter befolkningsstorlek

Vi har delat in kommunen efter SCBs register utifrån kommunens invånarantal och indelningen är baserad på hur SKR och SCB kategoriserar kommunernas storlek efter befolkningsmängden.

https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_BE_BE0101_BE0101C/BefArealTathetKon/table/tableViewLayout1/

Storstad: > 200 000 invånare.

Mellanstor stad: 50 000 - 200 000 invånare.

Liten kommun: < 25 000 invånare.

De kommuner som ligger mellan 25 000- 50 000 invånare har vi valt att avrunda upp respektive ner utifrån vart de ligger närmst.

Summering:

Liten kommun - 15 respondenter

Mellanstor kommun - 51 respondenter

Storstad - 23 respondenter

Kommuner	Storlek baserat på befolkningsmängd	Invånarantal (2025)
1. Sollentuna	Mellanstor	78 033
2. Botkyrka	Mellanstor	96 750
3. Stockholm	Storstad	999 239
4. Sundsvall	Mellanstor	98 962
5. Sollentuna	Mellanstor	78 033
6. Västerås	Mellanstor	161 240
7. Upplands Väsby	Mellanstor	50 495
8. Göteborg	Storstad	613 278
9. Uppsala	Storstad	249 726
10. Täby	Mellanstor	78 514

11. Helsingborg	Mellanstor	152 776
12. Göteborg stad	Storstad	613 278
13. Sandviken	Mellanstor	38 033
14. Ljusdal	Liten kommun	18 377
15. Järfälla kommun	Mellanstor	90 180
16. Järfälla kommun	Mellanstor	90 180
17. Halmstad	Mellanstor	106 315
18. Halmstad	Mellanstor	106 315
19. Trelleborg	Mellanstor	47 405
20. Trelleborg	Mellanstor	47 405
21. Kungsbacka	Mellanstor	86 332
22. Uppsala	Storstad	249 726
23. Uppsala	Storstad	249 726
24. Uppsala	Storstad	249 726
25. Helsingborg	Mellanstor	152 776
26. Halmstad	Mellanstor	106 315
27. Göteborg	Storstad	613 278
28. Östersund	Mellanstor	64 963
29. Östersund	Mellanstor	64 963
30. Eskilstuna	Mellanstor	106 789
31. Östersunds kommun	Mellanstor	64 963
32. Göteborg	Storstad	613 278
33. Göteborg	Storstad	613 278
34. Uppsala	Storstad	249 726
35. Halmstad	Mellanstor	106 315

36. Skellefteå	Mellanstor	75 405
37. Göteborg	Storstad	613 278
38. Vetlanda	Liten kommun	27 313
39. Halmstad	Mellanstor	106 315
40. Sollentuna kommun	Mellanstor	78 033
41. Kristianstad	Mellanstor	85 908
42. Sollentuna kommun	Mellanstor	78 033
43. Kungsbacka	Mellanstor	86 332
44. Kristianstad	Mellanstor	85 908
45. Lund	Mellanstor	132 333
46. Härryda	Mellanstor	40 011
47. Kungälv kommun	Mellanstor	50 496
48. Lunds kommun	Mellanstor	132 333
49. Trelleborg	Mellanstor	47 405
50. Grums	Liten kommun	8 854
51. Ronneby	Liten kommun	28 708
52. Kungsbacka kommun	Mellanstor	86 332
53. Bollnäs	Liten kommun	26 018
54. Uppsala	Storstad	249 726
55. Töreboda	Liten kommun	9 093
56. Härryda kommun	Mellanstor	40 011
57. Uppsala	Storstad	249 726
58. Gullspång	Liten kommun	4 949
59. Vetlanda	Liten kommun	27 313
60. Halmstads kommun	Mellanstor	106 315

61. Södertälje	Mellanstor	102 772
62. Lund	Mellanstor	132 333
63. Huddinge	Mellanstor	114 686
64. Kristianstad	Mellanstor	85 908
65. Knivsta	Liten kommun	21 733
66. Västerås	Mellanstor	161 240
67. Kristianstad	Mellanstor	85 908
68. Simrishamn	Liten kommun	18 779
69. Trelleborg	Mellanstor	47 405
70. Kristianstad	Mellanstor	85 908
71. Malmö	Storstad	367 924
72. Simrishamn	Liten kommun	18 779
73. Ljusdal	Liten kommun	18 377
74. Ljusdals kommun	Liten kommun	18 377
75. Stockholms stad	Storstad	999 239
76. Malmö	Storstad	367 924
77. Malmö	Storstad	367 924
78. Halmstad	Mellanstor	106 315
79. Göteborg	Storstad	613 278
80. Malmö stad	Storstad	367 924
81. Vetlanda	Liten kommun	27 313
82. Västerås	Mellanstor	161 240
83. Malmö	Storstad	367 924
84. Landskrona stad	Mellanstor	47 571
85. Stockholm stad	Storstad	999 239

86. Bollebygds Kommun	Liten kommun	9 784
87. Järva stadsdelsförvaltning i Stockholm	Storstad	999 239
88. Munkfors	Liten kommun	3 637
89. Västerås	Mellanstor	161 240

8.4 Bilaga 4 - Kommunindelning efter politiskt styre

Vi har delat in kommunerna efter politiskt styre på lokal nivå, vilket redovisas nedan. För de kommuner som har ett blocköverskridande styre har vi kategoriserat dem efter vilket block som har störst mandat lokalt.

Summering:

Vänsterstyre: 50 respondenter

Högerstyre: 39 respondenter

Kommuner	Styre (2022-2026)	Partiblock styre
1. Sollentuna	(M), (L), (C), (KD)	Höger
2. Botkyrka	(M), (KD), (L), (C)	Höger
3. Stockholm	(S), (V), (MP)	Vänster
4. Sundsvall	(S), (C), (V)	Vänster
5. Sollentuna	(M), (L), (C), (KD)	Höger
6. Västerås	(S), (L), (C)	Vänster
7. Upplands Väsby	(S), (VB), (L)	Vänster
8. Göteborg	(M), (L), (C)	Höger
9. Uppsala	(S), (V), (MP)	Vänster
10. Täby	(M), (L)	Höger
11. Helsingborg	(M), (L), (KD)	Höger
12. Göteborg stad	(M), (L), (C)	Höger
13. Sandviken	(S), (C)	Vänster
14. Ljusdal	(S), (M), (V), (KD)	Vänster
15. Järfälla kommun	(M), (S)	Vänster
16. Järfälla kommun	(M), (S)	Vänster
17. Halmstad	(S), (M)	Vänster

18. Halmstad	(S), (M)	Vänster
19. Trelleborg	(SD), (L)	Höger
20. Trelleborg	(SD), (L)	Höger
21. Kungsbacka	(M), (C), (L)	Höger
22. Uppsala	(S), (V), (MP)	Vänster
23. Uppsala	(S), (V), (MP)	Vänster
24. Uppsala	(S), (V), (MP)	Vänster
25. Helsingborg	(M), (L), (KD)	Höger
26. Halmstad	(S), (M)	Vänster
27. Göteborg	(M), (L), (C)	Höger
28. Östersund	(S), (C)	Vänster
29. Östersund	(S), (C)	Vänster
30. Eskilstuna	(S), (M), (C)	Vänster
31. Östersunds kommun	(S), (C)	Vänster
32. Göteborg	(M), (L), (C)	Höger
33. Göteborg	(M), (L), (C)	Höger
34. Uppsala	(S), (V), (MP)	Vänster
35. Halmstad	(S), (M)	Vänster
36. Skellefteå	(S), (V)	Vänster
37. Göteborg	(M), (L), (C)	Höger
38. Vetlanda	(VF), (SD), (M)	Höger
39. Halmstad	(S), (M)	Vänster
40. Sollentuna kommun	(M), (L), (C), (KD)	Höger
41. Kristianstad	(M), (KD), (SD)	Höger
42. Sollentuna kommun	(M), (L), (C), (KD)	Höger

43. Kungsbacka	(M), (C), (L)	Höger
44. Kristianstad	(M), (KD), (SD)	Höger
45. Lund	(S), (M)	Vänster
46. Härryda	(M), (C), (L), (KD)	Höger
47. Kungälv kommun	(S), (M), (MP)	Vänster
48. Lunds kommun	(S), (M)	Vänster
49. Trelleborg	(SD), (L)	Höger
50. Grums	(S), (V)	Vänster
51. Ronneby	(M), (SD), (KD)	Höger
52. Kungsbacka kommun	(M), (C), (L)	Höger
53. Bollnäs	(S), (M)	Vänster
54. Uppsala	(S), (V), (MP)	Vänster
55. Töreboda	(S), (M), (C)	Vänster
56. Härryda kommun	(M), (C), (L), (KD)	Höger
57. Uppsala	(S), (V), (MP)	Vänster
58. Gullspång	(M), (KD)	Höger
59. Vetlanda	(VF), (SD), (M)	Höger
60. Halmstads kommun	(S), (M)	Vänster
61. Södertälje	(S), (M), (MP)	Vänster
62. Lund	(S), (M)	Vänster
63. Huddinge	(S), (C), (MP), (HP)	Vänster
64. Kristianstad	(M), (KD), (SD)	Höger
65. Knivsta	(M), (C), (L), (KD)	Höger
66. Västerås	(S), (L), (C)	Vänster
67. Kristianstad	(M), (KD), (SD)	Höger

68. Simrishamn	(M), (C), (L), (KD)	Höger
69. Trelleborg	(SD), (L)	Höger
70. Kristianstad	(M), (KD), (SD)	Höger
71. Malmö	(S), (MP), (L)	Vänster
72. Simrishamn	(M), (C), (L), (KD)	Höger
73. Ljusdal	(S), (M), (V), (KD)	Vänster
74. Ljusdals kommun	(S), (M), (V), (KD)	Vänster
75. Stockholms stad	(S), (V), (MP)	Vänster
76. Malmö	(S), (MP), (L)	Vänster
77. Malmö	(S), (MP), (L)	Vänster
78. Halmstad	(S), (M)	Vänster
79. Göteborg	(M), (L), (C)	Höger
80. Malmö stad	(S), (MP), (L)	Vänster
81. Vetlanda	(VF), (SD), (M)	Höger
82. Västerås	(S), (L), (C)	Vänster
83. Malmö	(S), (MP), (L)	Vänster
84. Landskrona stad	(L), (M), (MP)	Höger
85. Stockholm stad	(S), (V), (MP)	Vänster
86. Bollebygds Kommun	(M), (C), (KD), (L)	Höger
87. Järva stadsdelsförvaltning i Stockholm	(S), (V), (MP)	Vänster
88. Munkfors	(S), (V)	Vänster
89. Västerås	(S), (L), (C)	Vänster